

**Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad**

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)

betreft
VNG-reactie op de
Rijksbegroting 2014

ons kenmerk
BB/U201301274
Lbr. 13/073

datum
24 september 2013

Geachte heer/mevrouw,

Op prinsjesdag presenteerde het kabinet een groot aantal voorstellen die relevant zijn voor de gemeenten. Traditiegetrouw stellen wij u op de hoogte van de belangrijkste voornemens van het kabinet en de gevolgen daarvan voor de gemeenten.

Het komende najaar wordt bepalend voor de vormgeving van de drie decentralisaties op het gebied van zorg, jeugd, en werk. Bijgevoegd vindt u daarom een brief met de stand van zaken hieromtrent.

De bestuurlijke verhoudingen tussen gemeenten en Rijk bij deze decentralisaties zijn essentieel. De VNG heeft in verband hiermee een manifest uitgebracht en aan kabinet en parlement doen toekomen. Dit manifest, getiteld "Vernieuwen en vertrouwen," vindt u bijgevoegd.

Te zijner tijd zullen wij bij de behandeling van de verschillende begrotingen in de Tweede Kamer specifiek reageren op de verschillende kabinetsvoornemens. Deze reacties vindt u de komende periode op onze site. Ook omtrent de decentralisaties houden wij u vanzelfsprekend nauw op de hoogte.

Onderstaand treft u de volledige ledenbrief inclusief de bijlagen aan:

<http://www.vng.nl/brieven/bijzondere-ledenbrief-vng-reactie-op-de-rijksbegroting-2014>

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

VNG-reactie op de Rijksbegroting 2014

Inhoudsopgave

Inleiding	3
I Financiën	4
II Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	7
III Veiligheid en Justitie	10
IV Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	14
V Wonen en Rijksdienst	19
VI Infrastructuur en Milieu	21
VII Economische Zaken	25
VIII Sociale Zaken en Werkgelegenheid	27
IX Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking	32

Inleiding

Voor u ligt onze jaarlijkse analyse van de Rijksbegroting. Hierin stellen wij u op de hoogte van de voor gemeenten belangrijke voornemens van het kabinet en de gevolgen daarvan voor gemeenten. Over de stand zaken rond de decentralisaties wordt u apart geïnformeerd.

Het accres voor 2014 lijkt uit te gaan van een groei van het gemeentefonds van bijna € 700 miljoen, een stijging van 4,24% positief. Op het eerste oog lijkt dit een goede ontwikkeling. We moeten echter rekening houden met inflatie en de maatregelen die het kabinet buiten de normeringsystematiek houdt, zoals de korting op het BTW-compensatiefonds. Hiermee vermindert het accres in 2014 met € 209 miljoen.

Op het fysiek domein werkt het kabinet aan een nieuwe Omgevingswet om de problemen in het ruimtelijk domein aan te pakken waar onder andere gemeenten tegenaan lopen. Wij pleiten voor een goede invoeringsbegeleiding bij een dergelijke grote wet. De geraamde middelen zijn momenteel volstrekt onvoldoende voor de implementatie en de ICT-kosten. Met het programma woningmarkt gaan wij gemeenten actief ondersteunen in hun nieuwe en veranderende rol op de woningmarkt en hun verhouding met de corporaties.

Volgend jaar gaan de kiezers naar de stembus om hun gemeenteraden te kiezen. De nieuwe raadsleden en gemeentebesturen zullen belangrijke beslissingen nemen en keuzes maken om invulling te geven aan het lokale beleid. Vanzelfsprekend mogen ook zij weer rekenen op onze inzet en steun bij het oppakken van de taken waarvoor zij staan.

Jantine Kriens

I Financiën

Financieel perspectief 2014

Het financieel perspectief 2014 voor gemeenten lijkt op het eerste gezicht gematigd, vooral gezien vanuit het accres voor dat jaar. Helaas is dat niet het volledige beeld. De Rijksbegroting kent meerdere maatregelen buiten de normeringssystematiek die komend jaar een negatief effect hebben. Hieronder de belangrijkste posten die daar debet aan zijn, in totaal € 209 miljoen.

	2014
BTW-compensatiefonds	-174
Hergebruik scootmobielen	-15
Maatschappelijke stage	-20

De meerjarenraming van het Rijk leert dat er ook in de jaren na 2014 uitnames plaatsvinden buiten de normeringssystematiek om.

Het COELO heeft recent onderzocht dat gemeenten tot aan 2017 een verschil tussen de verwachte inkomsten en uitgaven kennen van € 6,1 miljard. Dat verschil bestaat uit drie delen.

- 1 Het verschil tussen de verwachte inkomsten en uitgaven op basis van bestaand beleid is € 2,7 miljard op jaarbasis, waaronder gevat de negatieve resultaten van grondexploitatie in een aantal gemeenten.
- 2 De kortingen op de taken in het sociale domein die binnenkort naar gemeenten worden gedecentraliseerd bedragen € 2,9 miljard.
- 3 Het gemeentelijke aandeel in de € 6 miljard aan extra bezuinigingen van het kabinet is structureel € 0,5 miljard (zie voor het effect op 2014 "ontwikkelingen gemeentefonds").

Met dit beeld is het financieel perspectief van gemeenten niet goed te noemen.

Ontwikkelingen gemeentefonds

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft de normeringssystematiek toegepast bij de Rijksbezuinigingen van € 6 miljard. Dat betekent dat het gemeentefonds in dit geval mee "trap-af" gaat met het kabinet. Maar omdat voor 2014 een bijzonder groot accres in het vooruitzicht stond, blijft er na deze extra bezuinigingen nog een positief accres over voor 2014.

Wat betekent dat voor de gemeenten?

Het accres 2014 is fors lager dan voorzien in de meicirculaire gemeentefonds 2013. Werd in het voorjaar nog uitgegaan van een groei van het gemeentefonds van bijna € 1 miljard, de nieuwe stand is zo'n € 300 miljoen lager. Dit komt overeen met een stijging van 4,24% positief. Wel dient opgemerkt te worden dat het hierbij om nominale cijfers gaat. Er moet nog rekening gehouden worden met eventuele loon- en prijsontwikkelingen en met de zogenaamde areaalontwikkeling (het stijgend aantal inwoners/huishoudens waar gemeenten van jaar op jaar mee te maken krijgen).

Als de maatregelen die het kabinet buiten de normeringssystematiek houdt in accrestermen worden uitgedrukt, vermindert het accres in 2014 van € 691 miljoen met € 209 miljoen naar € 482 miljoen. In procenten resteert er dan een nominaal accres van 3,0% in plaats van 4,24%. De volgende tabel geeft die exercitie voor meerdere jaren weer.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Normeringssystematiek						
Meicirculaire 2013	-139	974	15	139	88	88
Septembercirculaire 2013	-157	691	-158	49	124	9
Verschil	-19	-282	-172	-90	36	-79
Aanvullende kortingen						
Opschaling 100.000+*			-60	-60	-60	-60
BTW-compensatiefonds**		-174	-310			
Onderwijshuisvesting			-256			
Minder raadsleden			-18			
Hergebruik scootmobielen		-15	-10	-25		
Maatschappelijke stage		-20				
Totaal aanvullende kortingen		-209	-654	-85	-60	-60
Accres inclusief aanvullende bezuinigingen		482	-812	-36	64	-51

Nominale ontwikkeling gemeentefonds en aanvullende kortingen per jaar, in miljoenen euro's

* Deze korting loopt op tot € 975 mln in 2025.

** De uitname op het BTW-compensatiefonds bestaat uit twee delen. Het eerste deel is een bedrag van € 174 miljoen in 2014 vanwege de BTW-verhoging van 19% naar 21% procent. Het tweede deel van € 310 miljoen in 2015 was gekoppeld aan de voorgenomen afschaffing van het BTW-compensatiefonds. De afschaffing gaat niet door, de korting wel. Over de verdeling van de uitname van € 310 miljoen loopt nog discussie tussen Rijk en VNG.

Het moet gezegd, tegenover de hier genoemde kortingen staat een beperkt aantal meevallers zoals extra middelen voor armoedebestrijding. Wij laten die hier verder ongenoemd, niet in de laatste plaats omdat tegenover deze bedragen dikwijls verplichtingen staan.

Raadsledenkorting vanaf 2015

Wat wil het kabinet?

In het regeerakkoord is opgenomen dat het aantal gemeenteraadsleden wordt bijgesteld naar het niveau dat bestond vóór de dualisering van het gemeentebestuur. Daarbij was per 2015 een uitname uit het gemeentefonds voorzien van € 18 miljoen. Recent heeft de Eerste Kamer dit voorstel verworpen. Toch handhaaft het kabinet de uitname van € 18 miljoen per 2015.

Wat betekent dat voor de gemeenten?

De beoogde besparing op de gemeentelijke uitgaven kunnen niet worden gerealiseerd. Ook gezien de afspraken uit het financieel akkoord tussen decentrale overheden en het kabinet van afgelopen januari – waarin het kabinet heeft uitgesproken terughoudend te zijn met aanvullende kortingen naast de normeringssystematiek – maken wij groot bezwaar tegen deze korting.

Opschalingskorting

Wat wil het kabinet?

In het regeerakkoord was opgenomen dat gemeenten meer zouden moeten samenwerken waardoor besparingen zouden ontstaan door schaalvoordelen, verminderen van toezicht, vereenvoudiging van regelgeving en minder dubbeling van taken. De besparing ging uit van een daling van het aantal gemeenteambtenaren door dat gemeenten groter worden of met elkaar gaan samenwerken.

Dankzij sterke lobby van ons en gemeenten is de plicht om samen te werken van de baan. Echter, het kabinet houdt vast aan de korting van € 60 miljoen in 2015 oplopend naar € 975 miljoen in 2025, ver na deze kabinetsperiode.

Wat betekent dat voor de gemeenten?

Aangezien er geen sprake is van een taakwijziging, is deze korting een inbreuk op de normeringssystematiek en de regel dat decentrale overheden de vruchten van efficiënter werken zelf mogen plukken.

Macronorm OZB

Wat wil het kabinet?

Het kabinet voelt zich verantwoordelijk voor de totale collectieve lastendruk in Nederland. Daarom bestaat momenteel de macronorm OZB. Na jaren dat gemeenten binnen de norm zijn gebleven was er in 2012 en 2013 sprake van overschrijding van de norm, in totaal met € 37,8 miljoen. Het kabinet brengt deze overschrijding in mindering op de ruimte die gemeenten in 2014 hebben, waardoor de macrostijging van de OZB-opbrengst 2,45% mag zijn in plaats van 3,5% zonder correctie.

Wat betekent dat voor de gemeenten?

Gemeenten zijn geen voorstander van een macronorm (of een andere vanuit het Rijk opgelegde beperking in democratische keuzes). Het is puur aan de gemeenteraad om de hoogte van de lokale heffingen vast te stellen. Daarbij komt dat de huidige macronorm een groot aantal minpunten kent.

Een eerste stap in de goede richting is dat het kabinet samen met ons de huidige norm evalueert. Waarbij wij blijven pleiten voor vrijheid voor gemeenten bij het vaststellen van tarieven, terughoudendheid van het Rijk bij het innemen van standpunten over de lokale lasten voorafgaand aan een bestuurlijke weging en - mocht een norm/indicator in stand blijven - dat die aansluit bij de praktijk van gemeenten (woonlastenbenadering).

Besluit proceskosten WOZ

Wat wil het kabinet?

De laatste jaren is te zien dat de kosten voor bezwaar en beroep bij de uitvoering van de Wet WOZ oplopen door het stijgende aantal bezwaarschriften door met name no-cure-no-paybureaus. Deze bureaus streven verregaande juridisering na waardoor gemeenten voor hoge extra kosten komen te staan. Om dat tegen te gaan wil het kabinet het Besluit proceskosten WOZ invoeren.

Wat betekent dat voor de gemeenten?

Wij staan volledig achter een besluit voor de toekenning van proceskosten in WOZ-zaken waarin via een aparte regeling tot een redelijke proceskostenvergoeding wordt gekomen. Wij onderstrepen daarbij de noodzaak dat die regeling van kracht is op 1 januari 2014, op tijd voor de komende nieuwe WOZ-ronde. Daarnaast moet de proceskostenvergoeding zijn aangepast voordat de wetwijziging die de openbaarheid van de WOZ-waarden regelt, van kracht wordt.

II Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Informatieveiligheid

Wat wil het kabinet?

In de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) noemt het kabinet beveiliging een prioriteit voor de e-overheidsvoorzieningen. In de begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) stelt het kabinet dat het de Nationale Cyber Security Strategie 2.0 in 2014 verder zal implementeren. Deze 2.0-versie is een verdere invulling van de huidige strategie die in 2011 is vastgesteld en richt zich op vitale sectoren. Het kabinet noemt gemeenten niet expliciet in deze strategie, maar in de begroting van BZK noemt het kabinet het gehele openbaar bestuur als vitaal.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Het is onduidelijk wat de Nationale Cyber Security Strategie 2.0 exact voor gemeenten betekent. Gemeenten worden hier niet expliciet bij genoemd. In de door VenJ voorgestelde strategie wordt echter een aantal taken als vitaal aangemerkt waar gemeenten (mede) verantwoordelijk voor zijn.

Wij willen overleg met VenJ en BZK om het gemeentelijk beleid op dit gebied en de consequenties voor gemeenten verder af te stemmen. Gemeenten hebben al in 2012 een koers ingezet die uitgaat van eigen verantwoordelijkheid voor informatieveiligheid. In dat kader hebben gemeenten per 1 januari 2013 de Informatiebeveiligingsdienst gestart. Wij merken op dat geen van de ministeries deze overheidsbrede ontwikkeling van 'verplichtende zelfregulering' op informatieveiligheid in haar begrotingen noemt. Verplichtende zelfregulering gaat uit van eigen verantwoordelijkheid op het vlak van informatieveiligheid. In opdracht van BZK ondersteunt de interbestuurlijke Taskforce Bestuur & Informatieveiligheid Dienstverlening (BID) gedurende twee jaar de overheidslagen met de invulling van verplichtende zelfregulering.

Elektronische overheid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil wettelijk verankeren dat burgers en ondernemers uiterlijk in 2017 elektronisch zaken kunnen doen met de overheid. Hoe het kabinet deze doelstelling wil bereiken voor burgers is beschreven in de visiebrief Digitale Overheid 2017. Onder meer is er aandacht voor 'digivaardigheid' van burgers. Voor bedrijven worden onder meer het Ondernemersplein, Ondernemingsdossier, eHerkenning en eFactureren breed geïmplementeerd. Eenmalige gegevensuitvraag en gebruiksvriendelijkheid zijn hierbij leidende principes. Het voornemen is om alle wet- en regelgeving digitaal toegankelijk te maken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij constateren dat de middelen die het Rijk hiervoor vrijmaakt beperkt zijn. Voor Digitale Overheid 2017 is in het geheel geen financiering geregeld. Een aantal van de door het Rijk voorgestelde voorzieningen maakt geen onderdeel uit van het lopende programma iNUP. Voorzieningen zoals onder meer eID, eFactureren, Ondernemersplein en Ondernemingsdossier zouden door gemeenten naast de iNUP-activiteiten moeten worden geïmplementeerd en gebruikt. Dit zou een extra belasting voor gemeenten betekenen zonder dat hiervoor benodigde financiële middelen beschikbaar zijn. Hetzelfde geldt voor extra voorzieningen die in het kader van Digitale Overheid 2017 worden voorgesteld.

Ook vinden wij de door het kabinet neergelegde ambitie niet reëel. Digitale Overheid 2017 mag geen energie onttrekken aan het programma iNUP. In dit programma werken wij samen met KING aan het leveren van de noodzakelijke bouwstenen voor de verdere digitalisering van de overheid naar burgers en ondernemers.

Wij onderschrijven de noodzaak van verbetering en uitbreiding van digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven. Gemeenten willen zelf in samenwerking met hun partners kunnen vaststellen welke verbetering van de dienstverlening prioriteit moet hebben, zeker nu de financiële kaders krap zijn. Dat wil niet zeggen dat gemeenten niet ambitieus zijn. Zij willen eerst afmaken waar ze mee bezig zijn en vervolgens in de gemeentelijke praktijk bewezen oplossingen landelijk benutten.

Bestuurlijke organisatie

Wat wil het kabinet?

Ter bevordering van de uitvoeringskracht van de drie grote decentralisaties op het Sociaal Domein heeft het Rijk het voornemen om gemeenten te ondersteunen bij intergemeentelijke samenwerking en herindeling.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten werken samen in allerlei samenwerkingsverbanden. Deze worden zowel met publieke als met private partijen vormgegeven. Ruimte voor gemeenten en maatschappij is nodig om op innovatieve en creatieve wijze vorm te geven aan samenwerkingsverbanden. Daarbij mogen fiscale aspecten zoals BTW niet in de weg staan om tot goede samenwerking te komen.

Herindelingen

Wat wil het kabinet?

Ten aanzien van herindelingen sluit het kabinet aan bij het adagium herindelingen van onderop.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het voornemen van het kabinet sluit aan bij onze opvatting dat gemeenten zelf de ruimte krijgen om een eigen discussie te voeren over de noodzakelijkheid van verdere opschaling. Dus geen sturende rijksoverheid, zoals in het regeerakkoord opgenomen. Dit is ook in lijn met het in 2013 gewijzigde herindelingskader, waarin het adagium 'herindeling van onderop' (dus met draagvlak onder gemeenten) is overgenomen.

Overheidsparticipatie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet werkt in 2014 verder aan het ondersteunen van zowel medeoverheden als maatschappelijke organisaties bij de aansluiting van de overheid op de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Om dit te ondersteunen heeft het kabinet een agenda opgesteld.

- Er vindt op de gebieden recht (wet- en regelgeving, experimenteerruimte, rechtsvormen), financiën (financieringsvormen) en fiscaliteit een verkenning plaats naar de faciliterende en ruimtescheppende rol voor de overheid bij maatschappelijk initiatief.
- Samen met vernieuwende gemeenten worden nieuwe werkvormen ontwikkeld voor de 'doe-democratie'.
- Andere onderdelen van de agenda zijn de samenwerking met het initiatievenplatform 'Kracht in Nederland', het wegnemen van belemmeringen in de regelgeving voor vrijwilligers en een aantal evaluaties over de effecten van regelgeving op actief burgerschap.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten moeten ruimte krijgen om te experimenteren met verschillende vormen van samenwerking in publiek-private netwerken. Alleen dan kunnen gemeenten inspelen op een snel veranderende samenleving. Elke gemeente zoekt daarbij een eigen weg, een eigen aanpak die past bij de lokale omstandigheden. Dat vraagt om een gemeente die situationeel en flexibel handelt, maar zich tegelijkertijd bewust is van haar verantwoordelijkheden en wettelijke taken.

Wet openbaarheid van bestuur (Wob)

Wat wil het kabinet?

Voor Open Overheid is, als het gaat om de openbaarmaking van informatie, ook de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) van belang. In 2014 zal het proces rondom de wijziging van de Wob verder zijn beslag krijgen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De Wob wordt steeds vaker oneigenlijk gebruikt voor het innen van geldbedragen. Er is geen sprake meer van incidentele gevallen. Dat is kwalijk en moet per direct worden bestreden met krachtige wettelijke maatregelen die aan deze praktijken een einde maken. Uiteindelijk betaalt de gemeenschap de rekening. Wat ons betreft is het snel loskoppelen van de Wob en de Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen dé oplossing om het financieel misbruik op korte termijn aan te pakken. Wij verzoeken de minister van BZK zeer dringend snel actie te ondernemen.

Wij starten op korte termijn met een meldpunt waar gemeenten misbruik van de Wob kunnen melden. De verzamelde meldingen zullen wij aan de minister van BZK overhandigen.

III Veiligheid en Justitie

Politie

Wat wil het kabinet?

Komend jaar staat in het teken van de verdere realisatie van de nationale politie. Het kabinet wil een doelmatige en uniform georganiseerde politie met meer professionele ruimte, meer kwaliteit en minder bureaucratie. De lokale inbedding moet worden versterkt en de politie zal meer zichtbaar op straat moeten zijn. De robuuste basisteams zijn, net als de andere onderdelen van de regionale eenheden, operationeel. Daarnaast starten in 2014 voorbereidende werkzaamheden om de aanpak van fenomenen zoals high impact crimes, jeugd (crimineel en overlastgevend) en ondermijnende criminaliteit (waaronder georganiseerde criminaliteit en cybercrime) te versterken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij constateren dat het kabinet hoge eisen stelt aan de bedrijfsvoering van de nationale politie en een grote reorganisatie is begonnen en tegelijk extra prioriteiten oplegt en de operationele sterkte de komende jaren laat dalen. Dat geeft zorgen. 2014 wordt een belangrijk jaar omdat nieuwe gemeenteraden aantreden die nieuwe lokale veiligheidsplannen gaan opstellen. Ook zal de minister van Veiligheid & Justitie in overleg met de regio-burgemeesters afspraken maken over landelijke prioriteiten voor de komende vier jaar. Het is van belang dat lokale prioriteiten voldoende ruimte krijgen. Aan enkele nadere voorwaarden zal moeten worden voldaan:

- Een duidelijke afbakening van landelijk beheer en lokaal gezag
- De lokale politieteams moeten over voldoende slagkracht beschikken en dichtbij het lokaal bestuur zijn georganiseerd. De politie moet op lokaal niveau de ruimte hebben om lokaal maatwerk te leveren
- Duidelijkheid over het aantal agenten dat daadwerkelijk beschikbaar is als 'blauw op straat'
- De politieorganisatie dient goed aan te sluiten op de bestaande samenwerkingsverbanden op het gebied van veiligheid. De afstand tussen het lokale gezagsniveau en het regionale coördinatieniveau mag niet te groot worden.
- Een grotere betrokkenheid van het lokaal gezag bij het bepalen van de prioriteiten van de opsporing van lokaal relevante vormen van criminaliteit
- Realistische landelijke prioriteiten, in volwaardige samenspraak met gemeenten tot stand gekomen

Doorberekenen politiekosten evenementen en betaald voetbal

Wat wil het kabinet?

Het kabinet komt niet meer met wetgeving om politiekosten bij evenementen door te berekenen. Het in rekening brengen van kosten voor politie-inzet aan organisatoren van de vele gratis en voor iedereen toegankelijke publieksevenementen (onder andere Koningsdag en Gay Parade) is lastig uitvoerbaar. De resterende betaalde evenementen zijn nagenoeg allemaal al professioneel georganiseerd, waardoor een politie-inzet op het evenemententerrein niet nodig is. Dit is ook het geval bij het betaald voetbal. De politie-inzet in de stadions is geminimaliseerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het doorberekenen van politiekosten bij evenementen zou leiden tot meer regeldruk en administratieve lasten en potentieel negatieve effecten op de (lokale) economie. Het lokale evenementenbeleid biedt voldoende

mogelijkheden om te bewerkstelligen dat politie alleen voor haar kerntaken wordt ingezet. Het is echter een gemiste kans dat het kabinet niet de discussie aangaat over het doorberekenen van politie-inzet bij wedstrijden in het betaald voetbal. De politie-inzet (buiten de stadions) die daarmee gepaard gaat is zeer aanzienlijk en kan niet gebruikt worden voor andere politietaken. Nu ook jeugdelftallen van betaald voetbalclubs in de Topklasse spelen, hebben steeds meer gemeenten rekening te houden met mogelijk voetbalvandalisme. Dat is in een tijd dat de politiesterkte terug loopt moeilijk maatschappelijk te verantwoorden.

Vergoedingen processen verbaal bestuurlijke strafbeschikking

Wat wil het kabinet?

Bij de inwerkingtreding van de bestuurlijke strafbeschikking overlast in 2009 hebben we met het ministerie van Veiligheid en Justitie afgesproken dat gemeenten een vergoeding krijgen voor de kosten die zij maken voor het uitschrijven van processen-verbaal (pv's), in het kader van de bestuurlijke strafbeschikking overlast. Hiervoor is maximaal € 14 miljoen beschikbaar. De vergoeding is niet kostendekkend voor gemeenten, maar is bedoeld als een tegemoetkoming in de door hen gemaakte kosten voor de handhaving van overlastfeiten door gemeentelijke Buitengewone Opsporingsambtenaren (BOA's). Momenteel wordt de tijdelijke regeling herzien.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij zijn voorzichtig positief dat het kabinet, na eerder overwogen hebben de regeling in zijn geheel af te schaffen, de Pv-vergoeding handhaaft. Het is voor een groot aantal gemeenten een belangrijke investering in de kwaliteit, opleiding en effectiviteit van de aanpak van overlast en verloedering. Dit heeft als voordeel dat de politie wordt ontlast en zich kan concentreren op andere problemen. Tegelijkertijd constateren we dat er in het huidige stelsel nog steeds belemmeringen voor gemeenten zijn om de aanpak van overlast en verloedering nog krachtiger ter hand te nemen.

High Impact Crimes

Wat wil het kabinet?

Om high impact crimes (woninginbraken, straatroven, geweldsincidenten en overvallen) preventief en repressief aan te pakken, maken bestuur, OM en politie in de driehoek heldere afspraken over een passende lokale aanpak, samen met woningcorporaties en provincies. De speerpunten bij deze aanpak zijn het verhogen van de verdachtenratio, het aanpakken van crimineel vermogen ter vergoeding van de schade aan het slachtoffer en extra inzet op preventie. Het doel is om het aantal woninginbraken van 91.000 in 2012 in 2014 terug te brengen tot ca. 83.000 en in 2017 tot ca. 65.000.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Dit type criminaliteit is erg zichtbaar in de samenleving en tast sterk het gevoel van veiligheid aan. De regierol op lokale veiligheid ligt bij gemeenten. Zij hebben hierbij echter de ogen, oren en inzet van politie en burgers nodig. Wij zetten dan ook in op effectieve en intensieve samenwerking, anders kan het lokaal bestuur niet garanderen de streefgetallen te halen. Dit houdt volgens ons in dat de komende jaren intensief moet worden ingezet op de aanpak van het sterk stijgende aantal woninginbraken, een probleem waar veel gemeenten mee te maken hebben.

Georganiseerde misdaad

Wat wil het kabinet?

Tegende georganiseerde misdaad wordt als één overheid opgetreden. De geïntegreerde aanpak, met de inzet van strafrechtelijke, bestuurlijke en fiscale interventies, wil het kabinet dan ook verder versterken. Het kabinet zet in 2014 in op verdere professionalisering van de structuur met de tien RIEC's (Regionale Informatie en Expertise Centra) en het LIEC (Landelijk Informatie en Expertise Centrum) om deze zowel het lokale bestuur als de brede, geïntegreerde aanpak krachtig te kunnen ondersteunen. Bijzondere aandacht krijgen de thema's mensenhandel, drugscriminaliteit, milieucriminaliteit, witwassen en zware fraude. Het kabinet wil dat het aantal criminele samenwerkingsverbanden dat het op deze manier wordt aangepakt in 2014 is verdubbeld ten opzichte van 2009.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De justitiële en de bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad groeien steeds meer naar elkaar toe. Gemeenten hebben een belangrijke positie in de ketenaanpak. Criminaliteitsbestrijding blijft evenwel in de eerste plaats een justitiële taak. Het is dan ook van belang dat justitie en politie voldoende capaciteit ter beschikking stellen. Eveneens is het delen van informatie tussen alle betrokken diensten en organisaties van wezenlijk belang voor een succesvolle gezamenlijke aanpak.

Vreemdelingen

Wat wil het kabinet?

2014 staat in het teken van verbetering van dienstverlening aan vreemdelingen en referenten en effectievere handhaving van het vreemdelingenbeleid. In 2014 wordt naar verwachting het wetsvoorstel strafbaarstelling illegaal verblijf ingevoerd. Met strafbaarstelling van illegaliteit wordt het instrumentarium om illegaal verblijf tegen te gaan effectiever.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij zijn positief over de snellere, zorgvuldige en duidelijke procedures voor vreemdelingen. Wel blijven we bezwaren houden tegen het strafbaar stellen van illegaliteit. Ondanks het feit dat de prioriteit bij opsporing, vervolging en handhaving ligt bij overlastgevende en criminele illegalen, zal de praktijk uitwijzen dat illegaal verblijvenden in Nederland, als gevolg van gedragseffecten die de maatregel veroorzaakt, nog verder naar de marge van de samenleving worden gedrongen en dat de kans bestaat dat zij officiële instanties, maatschappelijke instellingen, scholen voor hun kinderen en gezondheidszorg zullen gaan mijden. Daarnaast constateren wij dat door het ontbreken van sluitende opvang voor uitgeprocedeerde asielzoekers, gemeenten blijvend geconfronteerd worden met de gevolgen daarvan.

Veiligheidsregio's

Wat wil het kabinet?

In 2013 is het functioneren van de Wet veiligheidsregio's en het brede stelsel van rampenbestrijding en crisisbeheersing geëvalueerd door de commissie-Hoekstra. Het kabinet wil de daaruit voortvloeiende maatregelen ter verbetering van het stelsel van rampenbestrijding en crisisbeheersing in 2014 verder ontwikkelen en zo mogelijk invoeren. Daarbij wil het kabinet zoveel mogelijk aansluiten bij de afspraken die met de veiligheidsregio's zijn gemaakt in het project Bovenregionale samenwerking. Daarin is vastgelegd dat voor 2013 en 2014 de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding bijdraagt aan de professionalisering van de crisiscommunicatie van de regio's.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De veiligheidsregio is een vorm van verlengd lokaal bestuur met functionele elementen erin verwerkt. Voor gemeenten is het belangrijk dat fysiek veiligheidsbeleid lokaal verankerd is. De lokale aansturing van de veiligheidsregio is essentieel. Wij zullen dan ook het gesprek aangaan met het kabinet over de door hen geopperde maatregelen, die zij op basis van de commissie-Hoekstra aankondigen. Daarbij vinden wij het niet wenselijk om zo kort na de oprichting van de veiligheidsregio's met stelselwijzigingen te komen en schaaldiscussies te voeren.

Meldkamer

Wat wil het kabinet?

Het kabinet is voornemens per 1 januari 2015 een wijziging van de Wet veiligheidsregio's door te voeren. Dit in verband met de overgang van de meldkamers, die nu zijn ondergebracht bij de veiligheidsregio, naar de nieuwe landelijke meldkamerorganisatie (LMO). De LMO wordt beheersmatig ondergebracht bij de Nationale Politie.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De huidige financiering van het brandweeraandeel in de meldkamer vindt plaats via gemeenten. Omdat het Rijk de financiering van de nieuwe landelijke meldkamerorganisatie zal overnemen, betekent dit voor gemeenten mogelijk dat de kosten van het brandweeraandeel voor de meldkamer uit het Gemeentefonds zullen worden genomen (cluster brandweezorg en rampenbestrijding). Op dit moment is echter nog niet duidelijk hoe het kabinet deze financiering wil regelen. Daarnaast betekent deze wijziging ook dat de aansturing van de meldkamer verandert. Wij vragen het kabinet snel duidelijkheid te geven over de consequenties die dit heeft voor gemeenten, zowel voor de financiering als voor de aansturing.

IV Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Passend onderwijs

Wat wil het kabinet?

Per 1 augustus 2014 wordt Passend Onderwijs¹ ingevoerd. Vanaf dat moment zijn de samenwerkingsverbanden van het onderwijs, verantwoordelijk voor het beleid voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Het geld voor deze ondersteuning gaat vanaf dat moment via het samenwerkingsverband naar de scholen voor speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs. De samenwerkingsverbanden moeten hiertoe een ondersteuningsplan opstellen.

Scholen krijgen een zorgplicht voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Doel is dat straks minder leerlingen thuiszitten en dat de groei van het speciaal (basis)onderwijs wordt gestopt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten dienen over het ondersteuningsplan van het onderwijs een op overeenstemming gericht overleg (OOGO) te voeren. Bespreekpunt is met name de aansluiting tussen de ondersteuning die op school geboden wordt en de jeugdtaken van de gemeenten. Zo kan rondom een kind en een gezin één plan tot stand komen en kunnen onderwijs en gemeenten elkaar versterken in het vormgeven van de (opvoedings)omgeving van jeugdigen. Het ondersteuningsplan kan ook gevolgen hebben voor het leerlingenvervoer, de onderwijshuisvesting en de leerplichtfunctie.

Wij hebben samen met de PO-Raad en de VO-Raad een ondersteuningsprogramma: Verbinding Passend Onderwijs en zorg voor jeugd. Link naar: <http://www.vng.nl/onderwerpenindex/onderwijs/passend-onderwijs>

Onderwijsachterstandenbeleid

Relatie met krimp

Wat wil het kabinet?

Om ook in krimpgebieden de kwaliteit van onderwijs te waarborgen kijkt het kabinet naar de noodzaak en mogelijkheden van fusie tot samenwerkingsscholen. Daarbij maakt het kabinet ook gebruik van een alternatieve inzet van de middelen voor de kleinscholentoeslag. Ook wordt het in krimpgebieden mogelijk gemaakt om voorschoolse educatie binnen de school te organiseren.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De mogelijkheden om voorschoolse educatie binnen de school te organiseren helpen krimpgemeenten om te voldoen aan hun wettelijke opdracht op dit terrein. Wij ondersteunen het streven van het kabinet naar het in stand houden van goed kwalitatief onderwijs in de krimpgebieden.

Voor- en vroegschoolse educatie

Wat wil het kabinet?

De prestaties van leerlingen moeten omhoog. Goede voor- en vroegschoolse educatie (VVE) acht het kabinet hierbij van groot belang. Daarnaast moeten scholen - ook bij de voorschoolse educatie in de G37 - van het kabinet meer opbrengstgericht werken.

Landelijk blijft het budget voor 2014 gehandhaafd op € 361 miljoen. Hiervan is € 261 miljoen verdeeld via de Specifieke Uitkering Onderwijsachterstandenbeleid, € 95 miljoen aanvullend voor de G37 en € 5 miljoen aanvullend voor de overige gemeenten. Na het einde van de looptijd van de bestuursafspraken met de G37 (in 2015) zal opnieuw worden bezien hoe het extra geld (€ 95 miljoen) zal worden ingezet.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Wij ondersteunen het streven van het Kabinet om meer resultaat te halen uit de inzet van het landelijk budget voor achterstandenbeleid voor het onderwijs. We zijn in overleg met het ministerie van OCW over mogelijkheden om de niet-G37gemeenten te ondersteunen bij het realiseren van hun wettelijke taken.

Gezien de looptijd van de bestuursafspraken tussen kabinet en G37 (2012 - 2015) voor de inzet van de extra € 95 miljoen, wordt een voorstel voorbereid om de looptijd van de Specifieke Uitkering Onderwijsachterstandenbeleid te verlengen tot 1 januari 2016.

Wij spreken nogmaals onze zorg uit over het effect van de toedeling van de extra € 95 miljoen voor het onderwijsachterstandenbeleid uitsluitend aan de G37-gemeenten. De kwaliteitsverschillen van VVE zullen ook van invloed zijn op de prestaties van kinderen in gemeenten van verschillende grootte.

Onderwijshuisvesting

Wat wil het kabinet?

Het kabinet neemt, conform het regeerakkoord, met ingang van 2015 € 256 miljoen ten behoeve van onderwijshuisvesting uit het Gemeentefonds. Aanleiding hiervoor is de veronderstelde onderbesteding van gemeenten hiervoor (motie Haersma-Buma). Het kabinet voegt deze middelen toe aan de lumpsum van het funderend onderwijs (Primair en Voortgezet Onderwijs).

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Deze korting zal negatieve gevolgen hebben voor de integrale onderwijshuisvestingsplannen van gemeenten. Bovendien kunnen de middelen binnen de lumpsum niet geormerkt worden. Schoolbesturen zijn vrij deze middelen te besteden.

Overheveling naar de lumpsum betekent zelfs dat deze middelen verloren gaan voor nieuwbouw van scholen in het Primair Onderwijs. Schoolbesturen in het Primair Onderwijs mogen, binnen de huidige wetgeving, niet investeren in nieuwbouw (het zogenaamde investeringsverbod Primair Onderwijs).

Wij zijn van mening dat deze uitname in strijd is met de bestuurlijke afspraken over het Gemeentefonds: de uitname gaat namelijk niet gepaard met een overheveling van taken.

Wij zullen bij het Rijk pleiten voor een verruiming van het zogenaamde investeringsverbod voor het Primair Onderwijs.

Cultuur en media

Wat wil het kabinet?

Financiën

Het kabinet handhaaft de onevenredige bezuiniging op cultuur van ongeveer € 200 miljoen oftewel 25% van het budget. De hierdoor ontstane gaten in de culturele infrastructuur in ons land dicht het kabinet ook niet in de Rijksbegroting 2014. Er komt geen opvolger van de Wet werk en inkomen kunstenaars. Daarnaast krijgen kunstenaars, particuliere kunstdocenten et cetera. te maken met een korting op de zelfstandigenaftrek van zzp-ers.

Bibliotheekwezen

Inzake het bibliotheekwezen moet een nieuwe wet de functies van de verschillende openbare bibliotheekorganisaties, zowel fysiek als digitaal, regelen en de wijze waarop zij samenwerken. De Koninklijke Bibliotheek krijgt een centrale rol in het bibliotheekstelsel. Het budget van €17,9 miljoen voor het beheer, de verdere opbouw en doorontwikkeling van de landelijke digitale bibliotheek door Bibliotheek.nl blijft gehandhaafd.

Bij aanneming van de nieuwe Bibliotheekwet zal in verband met de centralisatie van de inkoop van e-content een uitname plaatsvinden uit het gemeentefonds. Volgend jaar wordt over de hoogte hiervan een besluit genomen

Erfgoed

Om waardevolle culturele objecten en collecties voor ons land te behouden worden gemeentelijke en provinciale plannen tot afstoting wettelijk gereguleerd. Dit zal gebeuren in een nieuwe brede Erfgoedwet, waarin ook een plek is voor monumenten, archeologie e.d.

Media

Bij media richt de stelselwijziging zich thans op de regionale omroepen, die na een uitname uit het provinciefonds vanaf volgend jaar door het Rijk worden bekostigd. Daarnaast moet de Eerste Kamer nog oordelen over het per 2014 verdwijnen van de door gemeenten benoemde lokale kabelraden.

De minister van OCW komt later dit jaar met een brief over het gehele cultuurbestel, waarbij er aandacht is voor witte vlekken en waarin ook de positie van zelfstandige bestuursorganen zoals de rijkscultuurfondsen en de adviserende organen zoals de Raad voor Cultuur wordt meegenomen.

Stimulansen

De beleidsspeerpunten van het kabinet zijn: cultuuronderwijs, creatieve industrie, talentontwikkeling en digitalisering. Voor lokale overheden en instellingen is daarbij met name het volgende van belang. Het cultuuronderwijs houdt een stimulans via het Programma cultuureducatie met kwaliteit in het primair onderwijs, terwijl ook de combinatiefuncties/cultuurcoaches behouden blijven. Voorts heeft het kabinet besloten om de (afgeslankte) cultuurkaart en het vak culturele en kunstzinnige vorming in het voortgezet onderwijs te handhaven.

Archief

Voor de versterking en uitbreiding van de digitale infrastructuur en archiefcollectie van het Rijk door het Nationaal Archief maakt het kabinet in de periode 2013-2015 € 28 miljoen vrij. De rijksarchieven zijn onder andere bij de Regionaal Historische Centra (RHC's) in beheer. Het ligt voor de hand dat de RHC's de gemeentelijke archieven uit efficiencyoverwegingen volgens hetzelfde model digitaal zullen gaan beheren.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De rijksbegroting 2014 geeft qua structurele cultuurfinanciering geen verlichting ten opzichte van de eerdere bezuinigingen. Wij hopen de beoogde stelselbrief met aandacht voor witte vlekken meer soelaas biedt. Wij vinden het verder opmerkelijk dat het kabinet de gemeenten als grootste cultuurfinanciers via steeds meer wetten aan banden probeert te leggen. Wij zijn positief over het vastleggen van een structurele taak van het Rijk in de digitale bibliotheek in de beoogde Bibliotheekwet. Een aandachtspunt hierbij is de veelheid aan eisen die aan lokale bibliotheken wordt gesteld om deel te nemen aan het stelsel, hetgeen een belemmering vormt om de sector te vernieuwen. En in plaats van de komende Erfgoedwet behouden wij bij culturele objecten en collecties liever het systeem van gemeentelijke zelfregulering. De stimulansen van het kabinet vinden wel weerklank.

Gezondheidsbeleid

Gezonde leefstijl

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil extra aandacht besteden aan een gezonde leefstijl bij de jeugd (€ 0,4 miljoen). Het gaat hierbij om het aanleren en stimuleren van een gezonde leefstijl, inzet op weerbaarheid om dagelijkse verleidingen te weerstaan, vroege signalering van risico's en het stellen van grenzen. Dit vindt onder andere plaats in het kader van Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl, de impuls gezonde leefstijl jeugd (Jeugdimpuls) en het programma Gezonde Schoolpleinen

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Dit heeft niet direct gevolgen voor gemeenten. De middelen worden toebedeeld aan het onderwijs. Voor gemeenten is het daarom nu interessant om de school als partner op te zoeken in het Gezondheidsbeleid.

Basistakenpakket jeugdgezondheidszorg

Wat wil het kabinet?

Op grond van het advies «Een stevig fundament, Evaluatie van het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg» heeft het kabinet besloten het huidige basistakenpakket te moderniseren en een aantal inhoudelijke wijzigingen aan te brengen. Het nieuw basispakket jeugdgezondheidszorg bevat de activiteiten die vanuit volksgezondheidsbelang actief voor ieder kind beschikbaar moeten zijn en worden aangeboden, waarbij de inhoud moet worden afgestemd op de specifieke situatie van kind en ouders. In 2014 worden wijzigingen in het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg verwerkt in de Wet en het Besluit publieke gezondheid.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten zijn volgens de Wet Publieke Gezondheid verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdgezondheidszorg. Dit vindt plaats door de GGD of een Thuiszorgorganisatie. De aanpassing van het Basistakenpakket heeft daarom gevolgen voor gemeenten. De taakinvulling en verplichtingen van de JGZ zullen hiermee veranderen en gemeenten moeten zorg dragen voor de uitvoering van dit takenpakket. Gemeenten vinden betrokkenheid bij de invulling en uitwerking van het basispakket van belang. Dit is nog onderwerp van gesprek tussen gemeenten en het Rijk.

Nationaal Programma Preventie

Wat wil het kabinet?

In april 2013 heeft het kabinet de agenda voor een Nationaal Programma Preventie (NPP) vastgesteld. In het najaar van 2013 ontvangt de Tweede Kamer een brief waarin de contouren van het programma verder worden uitgewerkt in concrete acties.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Het kabinet spreekt ambities uit voor een Nationaal Programma Preventie. Hoe dit verder handen en voeten gaat krijgen is nog niet concreet bekend, maar op dit moment hebben gemeenten zich niet gebonden aan het NPP.

Eerstelijns gezondheidscentra

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zal subsidies gaan verlenen voor eerstelijns gezondheidscentra in Vinex-gebieden. Het is van belang dat er in grootschalige nieuwbouwlocaties, waar misschien nog niet voldoende patiënten wonen, geïntegreerde eerstelijnszorg wordt aangeboden. Burgers hebben immers belang bij toegankelijke zorg dichtbij huis. Deze geïntegreerde eerstelijns voorzieningen krijgen de taak om op die locaties geïntegreerde eerstelijnszorg te verlenen en verder te ontwikkelen. Hiertoe zullen zij gedurende de aanlooperperiode (maximaal vijf jaar) ter compensatie subsidie ontvangen. Hiervoor is in 2014 circa € 2 miljoen beschikbaar.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Deze maatregel betekent niet direct iets voor gemeenten, maar de beschikbaarheid en toegankelijkheid van gezondheidszorg is voor gemeenten vaak wel een maatschappelijk vraagstuk. Deze subsidie is ondersteunend aan dit vraagstuk en kan zorg in Vinex-wijken in het belang van de burgers toegankelijker maken.

V Wonen en Rijksdienst

Woningmarkt

Wat wil het kabinet?

De begrotingsteksten zijn vertaald in de hervormingsagenda woningmarkt van het ministerie van Wonen en Rijksdienst.. Hierin staan maatregelen voor de koop- als de huursector waarmee het kabinet de woningmarkt wil vlot trekken en investeringsprijkkels in de bouw wil genereren.

- Er is € 400 miljoen vrijgemaakt voor energiebesparing.
- De integratieheffing wordt afgeschaft. Hiermee wordt het voor ondernemers aantrekkelijker om oude leegstaande kantoren om te bouwen en te verhuren als woningen en om voor verkoop bestemde nieuwbouwwoningen tussentijds te verhuren in afwachting van de verkoop.
- Om de woningmarkt te stimuleren zijn in het Woonakkoord afspraken gemaakt, deze worden verder uitgewerkt.
- Om de bouw te stimuleren verlaagt het kabinet de btw op arbeidskosten bij onderhoud en renovatie voor een jaar naar 6% en worden investeringen in energiebesparing extra gestimuleerd (via een revolverend fonds energiebesparing met een totale beoogde omvang van € 740 miljoen).
- Er is € 200 miljoen euro beschikbaar voor de wijkverpleegkundigen en € 50 miljoen voor het opzetten van sociale wijkteams, ter ondersteuning van de opgave om mensen langer thuis te laten wonen.

Het kabinet wil naar een ander stelsel van de koop- en vooral de huurmarkt.

- In de koopmarkt zijn de hypotheekvoorwaarden strenger en wordt de verhouding tussen hypotheekschuld en de waarde van de woning (Loan to value-ratio) geleidelijk teruggebracht.
- Mensen krijgen voortaan alleen renteaftrek wanneer ten minste annuïtair wordt afgelost op de hypotheek.
- Het maximale belastingtarief voor de hypotheekrenteaftrek wordt in 28 jaar teruggebracht naar 38%.
- De systematiek van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) wijzigt: de kostengrens van de NHG wordt stapsgewijs verder afgebouwd tot € 225 duizend per 1 juli 2016, en in de toekomst wordt de NHG gekoppeld aan de gemiddelde woningprijs.
- Er komt € 50 miljoen voor startersleningen en huiseigenaren met restschulden kunnen hun restschulden onder strikte voorwaarden meefinancieren onder de beter gerichte en beter vormgegeven NHG-regeling.
- De rente op restschulden is gedurende tien jaar aftrekbaar. Ook is tijdelijk dubbele hypotheekrenteaftrek mogelijk als een belastingplichtige zijn oude woning nog niet heeft verkocht.
- De overdrachtsbelasting wordt structureel verlaagd van 6 naar 2%.

In de huurmarkt wil het kabinet een minimalisering van de sociale huursector en een grotere particuliere huursector. Dit doet het kabinet door het taakveld van de corporaties te beperken, tegelijkertijd scheefwoners een extra huurverhoging te laten betalen, een WOZ-component in te brengen in het woningwaarderingstelsel en verkoop van sociale huurwoningen te vereenvoudigen.

De invoering van de verhuurderheffing is een belangrijke maatregel. Na aanpassing van de maatregel in het Woonakkoord geeft dit een additionele opbrengst van € 1,1 miljard in 2014. Leefbaarheid blijft een taak van de corporaties. 2014 is het laatste jaar dat er nog ISV-geld beschikbaar is via het gemeentefonds. In langetermijnfinanciering is niet voorzien.

Om al deze zaken te regelen lopen nu de volgende wijzigingen in wet- en regelgeving:

- Wijziging woningwet en novelle
- Huisvestingswet: ligt nog steeds bij Tweede Kamer, gemeenten wachten op invoering
- Regeling verkoop sociale huurwoningen: verkoop wordt eenvoudiger
- Aanpassing woningwaarderingstelsel (WWS): opnemen van een WOZ-component
- WSW inzetten om corporaties te saneren
- Aanpassing Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (WBMGP; Rotterdamwet).

De effecten van de verhuurderheffing en alle wetswijzigingen zijn nog niet in volle omvang te overzien zijn en zullen bovendien per corporatie en per regio verschillen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor het hele beleidsterrein wonen en woningmarkt zijn grote structurele wijzigingen in gang. Dat wil zeggen dat zowel de uitvoering als de randvoorwaarden voor betrokken partijen veranderen. De verhouding gemeente-corporatie gaat wijzigen en de manier waarop gemeenten kunnen sturen op de lokale woningmarkt én de betrokkenheid van andere initiatiefnemers kan groter worden. In stedelijke vernieuwing en herstructureringsopgaven en bij nieuwbouw is al sprake van totaal gewijzigde (markt)omstandigheden.

We gaan gemeenten met het programma woningmarkt ondersteunen in de zoektocht naar de nieuwe (veranderende) rol van de gemeenten op de woningmarkt. Meer informatie over het programma woningmarkt staat op www.vng.nl/wonen

VI Infrastructuur en Milieu

Afval en duurzaamheid

Wat wil het kabinet?

Het Rijk werkt met het programma Van Afval Naar Grondstof in 2014 aan versnelling van de transitie naar een circulaire economie waarin het ontstaan van afval en emissies wordt voorkomen. In 2014 presenteert het kabinet een ketenaanpak kunststof gericht op het verhogen van de waarde van gerecycled kunststof en het verminderen van de bijdrage van kunststofafval aan de plastic soep in de wereldzeeën. De staatssecretaris wil samen met gemeenten werken aan een toename van de recycling van huishoudelijk afval. In samenwerking tussen overheid, kennisinstellingen en bedrijven worden nieuwe technologieën en circulaire systemen ontwikkeld voor onder meer metalen en kunststoffen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Ook gemeenten staan voor de overgang naar een circulaire economie. Door regionale samenwerking, ook met waterschappen, liggen in de afvalwaterketen duidelijke kansen om afval(water)stromen te benutten en in te zetten voor de productie van warmte en energie die aan gemeentelijke netwerken geleverd kunnen worden. Door investeringen voor de verwerking van vast en vloeibaar afval slim te koppelen kan er efficiënter gewerkt worden aan afvalverwerking en terugwinning van grondstoffen. Het Rijksprogramma kan daar een impuls voor leveren.

Het ministerie van IenM zal nog meer de samenwerking met gemeenten zoeken om recyclepercentages en -ambities van het huishoudelijk afval te verhogen. Wij streven ernaar om hierbij vooral bestaand werkend beleid uit de gemeentelijke praktijk een plek te geven. De expertise en ervaring uit gemeenten is de beste basis voor uit te rollen modellen of voorbeelden. We vragen aandacht voor de rol van producenten, retail en het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken binnen het IenM-programma VANG (Van Afval Naar Grondstof).

Omgevingswet

Wat wil het kabinet?

Het kabinet werkt aan een nieuwe Omgevingswet. Hierin worden vijftien wetten volledig geïntegreerd en van acht wetten de gebiedsgerichte onderdelen. Tien wetten zullen in de loop van de tijd integreren in de Omgevingswet, zoals de Wet bodembescherming en de Wet geluidhinder. De Omgevingswet ligt nu voor advies bij de Raad van State. De parlementaire behandeling is voorzien in 2014. In 2014 zullen de huidige 117 AMvB's in het omgevingsrecht worden teruggebracht tot drie concept AMvB's die gelijktijdig met de Omgevingswet op zijn vroegst in 2018 van kracht worden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het huidige omgevingsrecht is onvoldoende toegerust op een aanpak van de problemen in het ruimtelijk domein waar onder andere gemeenten tegenaan lopen. Voorbeelden hiervan zijn een gebrek aan flexibiliteit van plannen en een veelheid aan ineffectieve onderzoeksverplichtingen. De Omgevingswet biedt de potentie om daar een oplossing voor te bieden. De positie van gemeenten in het ruimtelijk domein - dicht bij de burgers en bedrijven - is vanzelfsprekend om sneller beslissingen te nemen. Hierbij moet de lokale afwegingsruimte worden vergroot: nationale normen moeten een basis bieden, met een lokale bandbreedte waarover de gemeenteraad

kan beslissen. Een goede invoeringsbegeleiding bij een dergelijke grote wet is essentieel: de raming van twee maal € 10 miljoen in 2014 en 2015 is volstrekt onvoldoende voor implementatie en ICT kosten. Deze begroting strookt niet met de ambities van de wet van het kabinet.

Mobiliteit

Wat wil het kabinet?

Het kabinet investeert in 2014 € 2,8 miljard in wegen, € 2,4 miljard in spoor en € 0,9 miljard in vaarwegen. Op deze manier wil het kabinet een bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling van ons land. Daarnaast wil het kabinet de bestaande infrastructuur beter blijven benutten. Het programma Beter Benutten wordt verlengd; samen met de medeoverheden en private partijen wordt de invulling van het programma uitgewerkt. Vanaf 2015 stelt het kabinet hiervoor € 300 miljoen beschikbaar. Voor het beheer en onderhoud van de (nieuwe) infrastructuur wordt € 400 miljoen extra uitgetrokken.

Op de Brede doeluitkering (BDU) verkeer en vervoer zijn geen bezuinigingen doorgevoerd. Wel is het kabinet voornemens de Wgr-plusgebieden met ingang van 2015 af te schaffen en tegelijk de BDU voor een groot deel over te hevelen naar het provinciefonds. Alleen de op te richten vervoerregio's in de noord- en zuidvleugel van de Randstad behouden de jaarlijkse BDU.

In 2014 worden diverse treinstations opgeknapt, komen er meer fietsenstallingen en zal de toegankelijkheid van stations worden verbeterd. De vervoers- en beheersconcessie voor het spoor (NS en ProRail) zullen met ingang van 2015 worden verlengd. Met het Landelijk Verbeterprogramma Overwegen zet het kabinet in op verbetering van de veiligheid van spoorwegovergangen en de doorstroming van het trein- en wegverkeer op overwegen.

Het kabinet kiest mede in het kader van het SER-energieakkoord voor duurzame mobiliteit: scherpere CO₂-emissienormen voor (vracht)auto's en gebruik van alternatieve energiebronnen (elektrisch, waterstof en duurzame biobrandstof).

Om het doel van maximaal 500 verkeersdoden in 2020 te realiseren geeft het kabinet de komende jaren extra aandacht aan fietsers en ouderen in het verkeer.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het is goed dat het programma Beter Benutten wordt verlengd en dat de invulling hiervan in nauw overleg met de decentrale overheden en het bedrijfsleven plaatsvindt.

Wij zijn verheugd dat er geen nieuwe bezuinigingen zijn doorgevoerd op de realisering van nieuwe infrastructuur en dat ook de BDU verkeer en vervoer is ontzien. Wij hebben onlangs een reactie op het wetsvoorstel tot afschaffing van de Wgr-plusgebieden en de BDU naar de Tweede Kamer gestuurd.

Wij waarderen de aandacht voor de veiligheid én doorstroming van het (trein)verkeer op overwegen. Gemeenten zullen in samenwerking met het ministerie van IenM en ProRail moeten zoeken naar maatwerkoplossingen per overweg.

In het onderdeel mobiliteit uit het SER-energieakkoord zijn ook afspraken gemaakt over de rol die gemeenten kunnen spelen bij het terugdringen van de CO₂-emissies door het verkeer. Van gemeenten wordt verwacht dat zij het gebruik van schone tweewielers bevorderen. Uiterlijk eind 2014 moeten hiertoe op lokaal / regionaal niveau afspraken worden gemaakt. Daarnaast worden gemeenten ook betrokken bij de verdere uitrol van elektrisch rijden (laadinfrastructuur).

Met het kabinet maken wij ons zorgen over de aantallen verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden. Wij hebben daarom in samenwerking met het ministerie van IenM en het Fietsberaad een modelaanpak Veilig Fietsen ontwikkeld. Gemeenten kunnen hiervoor mogelijk subsidie ontvangen uit de BDU-pot van de provincies en stadsregio's.

Externe veiligheid en risico's

Wat wil het kabinet?

Het Rijk heeft zichzelf ten doel gesteld mens en milieu te beschermen tegen maatschappelijk onaanvaardbaar geachte gezondheidsrisico's. De minister is daarbij verantwoordelijk voor de integrale kaderstelling rond activiteiten die risico's kunnen veroorzaken voor het milieu en de gezondheid van de mens. Naar verwachting wordt in 2014 het wetsvoorstel Basisnet en het Besluit transportroutes externe veiligheid van kracht, er zal veel aandacht worden besteed aan voorkomen en beheersen van risico's op het vlak van nanotechnologie en synthetische biologie.

Regelgeving en bevoegdheid betreffende vuurwerkevenementen wordt aangepast, vereenvoudigd en ondergebracht worden in de omgevingswet. De brede professionalisering van de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) door overheden waar de RUD vorming met aanverwante regelgeving speelt hier een belangrijke rol in.

De zogeheten programmafinanciering EV, een decentrale uitkering in het provinciefonds waarvan de afgelopen 10 jaar bij gemeenten, veiligheidsregio's en provincies EV expertise mee is opgebouwd en aangesteld, loopt volgend jaar af.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De minister stelt dat in 2014 een eerste evaluatie zal plaatsvinden van de RUD's. Het proces van RUD vorming is een intensief traject gebleken wat heeft geleid tot een landelijk systeem van uitvoeringsorganisatie voor Vergunningverlening Toezicht en Handhavingstaken en die ertoe bijdraagt dat de kwaliteit van de uitvoering voor die taken die er zijn ondergebracht geborgd is. De VNG pleit ervoor dat de RUD's voldoende tijd krijgen om de werking ervan te bewijzen. In 2013 zijn de RUD's operationeel geworden. Hierbij is door partijen extra inzet gepleegd om de zes gespecialiseerde BRZO RUD's versneld vorm te geven. 2014 zal bij RUD's vooral in het teken staan om aan te tonen dat het systeem werkt. Wij roepen het kabinet dan ook op om, gelet op de discussie rond doorzettings- en interventiebevoegdheden van de staatssecretaris terughoudend te zijn. Een evaluatie ten aanzien van de RUD's kan naar onze mening alleen een tussentijdse evaluatie betreffen.

De afloop van de programmafinanciering EV eind 2014 is zorgwekkend. Er worden bij de verschillende overheden ongeveer 250 FTE's aan EV deskundigen mee gefinancierd. Deze worden de komende jaren meer en meer bij de RUD's belegd. De korting kunnen gemeenten niet opvangen en verlies van expertise dreigt terwijl de maatschappelijke druk om adequate milieuvergunningverlening en handhaving te leveren op risicovolle (Brzo) activiteiten juist is verhoogd.

Deltaprogramma

Wat wil het Rijk?

In 2014 bereidt het Rijk de Deltabeslissingen over waterveiligheid en zoetwater voor. Deze beslissingen, bijvoorbeeld over de veiligheidsnormen van de dijken en de strategie om in de komende decennia voldoende zoetwater te houden, zullen bepalend zijn voor het waterbeleid in de komende jaren. Het Rijk zal begin 2014 gemeenten consulteren over de meest kansrijke strategieën.

Daarnaast wordt er een Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie voorbereid die bestaat uit een

beleidskader voor ruimtelijke ontwikkelingen en herstructurering (waterrobuust bouwen in relatie tot waterveiligheid) en een aanpak voor klimaatbestendige steden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De maatregelen die in de jaren na 2015 genomen zullen worden voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening liggen grotendeels op gemeentelijk grondgebied. Met de introductie van meerlaagsveiligheid kunnen ook ruimtelijke ordening en calamiteitenbeheersing een rol krijgen in het waterveiligheidsbeleid. Gemeenten worden betrokken via de gebiedsgerichte deelprogramma's. We streven ernaar dat deze vroegtijdige betrokkenheid van gemeenten ook na afloop van het Deltaprogramma in 2015 is geborgd.

We vinden het positief dat er op meer gestructureerde wijze nagedacht gaat worden over de klimaatbestendigheid van de steden. Ons uitgangspunt is dat er geen landelijke aanpak opgesteld wordt. De aanpak en beleidskeuzes moeten primair bij de gemeenten liggen vanwege de verwevenheid met haar taken op het gebied van openbare ruimte en volksgezondheid.

VII Economische Zaken

Klimaat en energie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de klimaatverandering als gevolg van menselijk handelen tot een acceptabel niveau brengen. Het onlangs gesloten Energieakkoord beoogt een impuls te geven aan energiebesparing, energieopwekking en grote stappen te zetten richting een klimaatneutrale energievoorziening. Op het finale energiegebruik moet gemiddeld 1,5% per jaar bespaard worden. Het aandeel hernieuwbare opwekking moet doorstijgen naar 14% in 2020 en 16% in 2023.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Duurzame decentrale energieopwekking speelt een belangrijke rol in de route naar klimaatneutraliteit in 2050. Het Energieakkoord maakt het mogelijk dat decentrale energie-initiatieven een sluitende businesscase kunnen vormen. Hiermee wordt een impuls gegeven aan deze vorm van energieopwekking. Daarnaast geven wij met enkele partners vorm aan, een structuur die energiebesparing in de gebouwde omgeving beoogt te bevorderen. Hier valt veel energiewinst te behalen.

Hoogspanningsmasten

Wat wil het kabinet?

Er komt een uitkoopregeling voor woningen buiten de woonkern die direct onder een 220 en 380 kV hoogspanningslijn staan.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Vanaf 2018 komt er € 28 miljoen beschikbaar voor gemeenten die de woonfunctie op die locaties besluiten te verwijderen.

Duurzame gewasbescherming

Wat wil het kabinet?

Het kabinet werkt aan een duurzaam gewasbeschermingsbeleid voor 2013–2023 onder het motto: «Gezonde groei, duurzame oogst». Onderdeel hiervan is een verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de openbare ruimte.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten hebben duurzaam onkruidbeheer hoog in het vaandel staan. Onkruidbestrijding zonder bestrijdingsmiddelen zal echter voor veel gemeenten leiden tot hogere kosten. In combinatie met krimpende budgetten door de economische crisis en grote opgaven op andere beleidsterreinen zoals de zorg kan dit leiden tot een straatbeeld met meer onkruid. Uit onderzoek blijkt dat dit vandalisme en verrommeling in de hand werkt. We zetten in op duurzaam onkruidbeheer waarin een beperkt en verstandig gebruik van laagrisico bestrijdingsmiddelen is toegestaan. Zo kunnen gemeenten lokaal een goede afweging maken.

Europees regionaal beleid

Start Europees regionaal beleid 2014-2020

Wat wil het Kabinet?

In totaal krijgt Nederland van de Europese Unie voor de gehele programmaperiode € 1,25 miljard voor de uitvoering van het Europees regionaal beleid (hulp aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt uit ESF en innovatie en koolstofarme economie uit EFRO). Hierbij geldt de voorwaarde van cofinanciering: voor iedere euro uit Brussel moet vanuit Nederland minimaal één euro worden bijgepast. Het Rijk stelt in de begroting voor 2014 geld beschikbaar voor cofinanciering voor de nieuwe programmaperiode.

Het jaar 2014 vormt ook het startjaar van het derde Europese Plattelandsontwikkelingsprogramma: POP3. Er komt één nationaal programma met vier landsdelige onderdelen. POP3 richt zich op innovatie, versterking van de concurrentiekracht en de duurzaamheid in de landbouw. Ook is er ruimte voor investeringen in landschap, natuur en water. Nederland krijgt van de EU voor de periode 2014-2020 in totaal 607 miljoen EUR voor POP3. Ook voor POP geldt de verplichting tot cofinanciering. Het Rijk stelt hiervoor in de begroting € 140 miljoen beschikbaar.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten en lokale partners als MKB kunnen na goedkeuring van de nieuwe programma's door de Europese Commissie in 2014 weer een beroep doen op de Europese structuurfondsen en POP3 voor de bevordering van werkgelegenheid en regionale economische ontwikkeling. Het totale budget voor Nederland is wel sterk teruggelopen in vergelijking met de huidige periode (2007-2013). Ook de beschikbare cofinanciering van het Rijk slinkt. De bijdrage van Brussel voor de grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's stijgt daarentegen tot € 350 miljoen. Hierdoor komt er meer geld beschikbaar voor de gemeenten in de grenszones om te investeren in samenwerking met de partners aan de andere kant van de landsgrens.

De VNG presenteert begin 2014 haar nieuwe EU-Subsidiewijzer met daarin gedetailleerde informatie over de nieuwe ESF-, EFRO-, Interreg- en POP3-programma's.

VIII Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Maatregelen WWB

Wat wil het kabinet?

Het kabinet past de wet Werk en bijstand (WWB), vooruitlopend op de invoering van de Participatiewet, aan per 1 juli 2014. Het kabinet geeft uitkeringsgerechtigden scherpere verplichtingen om op zoek te gaan naar een baan. Daarnaast wordt de plicht tot tegenprestatie voor de uitkering ingevoerd. Ook wordt de stapeling van uitkeringen voorkomen door het invoeren van een kostendelersnorm. Het normbedrag van de WWB wordt verlaagd naarmate in een huishouden meer inwonende volwassenen aanwezig zijn. De maatregel treedt voor nieuwe gevallen in werking per 1 juli 2014. Vanaf 2015 valt de hele bijstandspopulatie onder de kostendelersnorm. Deze norm moet structureel een besparing van € 95 miljoen opleveren vanaf 2015. In het Sociaal Akkoord is afgesproken dat Wajongers met zorgbehoefte die na herkeuring in de bijstand komen, worden gecompenseerd voor de effecten van de kostendelersnorm. Daarvoor trekt het kabinet € 100 miljoen uit.

Het kabinet legt de nadruk op vakmanschap en verdere professionalisering van de uitvoering. Vervolgens wordt in de 'Visie handhaving' gesproken over voorlichting en het aanspreken van cliënten door de uitvoerders op de naleving van arbeids- en re-integratieverplichtingen. De campagne 'Weet hoe het zit' wordt verbreed. Het totale beleidsbudget voor handhaving op de begroting SZW bedraagt in 2014 € 18,4 miljoen. Een belangrijk deel daarvan is gereserveerd voor de uitvoering van de nieuwe visie op handhaving en naleving 2013-2016 (€ 10,7 miljoen).

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij onderschrijven het belang van een aanpak die misbruik van uitkeringen tegengaat. Dat voorkomt dat het draagvlak onder de sociale zekerheid wegvalt. De set van strikte verplichtingen en strenge handhaving die het kabinet voorstaat kan echter voor mensen die de reikwijdte van hun daden niet goed kunnen overzien (bijvoorbeeld licht verstandelijk gehandicapten, psychiatrische patiënten) leiden tot ongewenste situaties. We gaan het kabinet vragen om gemeenten de ruimte te geven om in dit soort situaties uitzonderingen te kunnen maken.

De verschillende invoerdata van de WWB-aanpassingen en de Participatiewet leidt tot een zeer grote belasting van gemeenten. Gemeenten moeten in korte tijd twee maal hun ICT-systemen, werkprocessen en communicatie met de burger aanpassen en de uitvoering trainen en scholen op de nieuwe situatie. Wij pleiten dan ook voor een gelijktijdige invoering.

Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat het armoede- en schuldenbeleid de komende jaren intensiveren. Bovenop het bedrag van € 19 miljoen dat in 2013 beschikbaar is gesteld, komt in 2014 € 80 miljoen en per 2015 structureel € 100 miljoen ter beschikking. Het overgrote deel daarvan zal beschikbaar gesteld worden aan gemeenten. Een deel van deze middelen – circa € 5 miljoen – wordt gebruikt om de Sportimpuls te verhogen en de subsidie aan het Jeugdfonds te verlengen.

Het speerpunt van het kabinet is om armoede onder gezinnen met kinderen tegen te gaan. Het kabinet wil de bestaande samenwerking tussen gemeenten en private partijen, zoals Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds en

Jeugdcultuurfonds, stimuleren. Daarnaast komt er in 2014 een eenmalige uitkering koopkrachtpakket van € 70 miljoen voor mensen met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum. Dit is inclusief uitvoeringskosten. Er komt hiervoor een wettelijke regeling die zal worden uitgevoerd door gemeenten.

Momenteel bestaan er verschillende regelingen voor inkomensondersteuning die vaak ook een verschillende systematiek kennen. Het kabinet gaat de huidige toeslagen vanaf 2015 stroomlijnen en vereenvoudigen door de invoering van de huishoudenstoeslag. In de huishoudenstoeslag worden de huidige zorgtoeslag, het kindgebonden budget, de huurtoeslag en een oudercomponent geïntegreerd tot één toeslag per huishouden. Hiermee realiseert het kabinet een structurele besparing van € 1 miljard.

Wat betekent dit voor gemeenten?

We onderschrijven het belang van extra middelen voor armoedebeleid. Wel zijn we bezorgd dat vooral de groep alleenstaande ouders in de bijstand in de problemen komt door de opeenstapeling van maatregelen: én een verlaging van de uitkering én wijzigingen in de zorgtoeslag, kinderbijslag en het kindgebonden budget, het afschaffen van de Wtcg-tegemoetkoming, CER-uitkering en aftrek specifieke zorgkosten, de wijzigingen in de AWBZ, Wmo en Jeugdzorg. Bovendien kennen de WWB en Toeslagenwet andere definities van bijvoorbeeld de alleenstaand ouder. Omdat veel via de Belastingdienst loopt en deze het recht op toeslagen achteraf vaststelt, kunnen tussentijdse wijzigingen in de situatie of verkeerde aanvragen leiden tot onverwachte schulden.

Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)

Wat wil het kabinet?

Voor 2014 wordt het macrobudget voor de uitvoering van de WWB (Inkomensdeel), IOAW, IOAZ en de Bbz levensonderhoud geraamd op € 6.227 miljoen, een verhoging van € 560 miljoen. Hiervan wordt een bedrag van € 28 miljoen gereserveerd voor de in 2014 uit te keren incidentele en meerjarige aanvullende uitkering (IAU/MAU) over het jaar 2012.

Vanaf 2015 loopt het inkomensdeel WWB als gevolg van de Participatiewet op, omdat er middelen voor de loonkostensubsidie toegevoegd worden aan het inkomensdeel. Aan de andere kant is er een uitname uit het inkomensdeel als gevolg van de invoering van de kostendelersnorm en het verdwijnen van de 20% wml-aanvulling voor alleenstaande ouders als onderdeel van de hervorming kindregelingen.

Het kabinet streeft ernaar om met ingang van 2015 de verdeelsystematiek van het inkomensdeel van de WWB aan te passen. In 2014 wordt de uitwerking van varianten voor deze verdelingen afgerond, bestuurlijk afgestemd en in regelgeving geformaliseerd. Volgens planning worden in september 2014 de (voorlopige) budgetverdelingen voor 2015 bekend gemaakt op basis van de in 2014 aangepaste verdeelsystematiek.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het uitkeringsbudget ademt mee met de groei van het aantal bijstandsuitkeringen. Wij vragen ons wel af of het Rijk onder de huidige economische omstandigheden een goede inschatting kan maken van de bijstandsontwikkeling. In eerdere jaren hebben verkeerde aannames geleid tot tekorten bij gemeenten.

Daarbij komt dat de reservering voor de IAU en MAU aanzienlijk lager is dan in voorgaande jaren. Bovendien wordt de IAU vanaf 2014 niet langer door het Rijk gefinancierd, maar wordt er van gemeenten onderlinge solidariteit verwacht. Wij vinden dat de IAU, net als vóór de bestuursafpraak in 2007, weer door het Rijk gefinancierd moet worden. Dit sluit ook aan bij het uitgangspunt dat het Rijk gemeenten voorziet in een toereikend budget voor het verstrekken van uitkeringen.

Extra maatregelen arbeidsmarktbeleid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft met de sociale partners een Sociaal Akkoord gesloten met aanvullende afspraken over de volle breedte van de arbeidsmarkt. Op korte termijn wordt het arbeidsmarktbeleid gericht op het behoud van werkgelegenheid met gerichte stimuleringsmaatregelen en een sectorale aanpak. Er is in 2014 en 2015 jaarlijks € 300 miljoen beschikbaar voor onder andere van-werk-naar-werk trajecten en intersectorale scholing. Voor de ondersteuning van jongeren en ouderen is er eenmalig € 117 miljoen extra beschikbaar. De hervormingen van het stelsel voor mensen met een arbeidsbeperking, de WW en ontslagrecht worden later ingevoerd om in tijden van crisis meer rust en vertrouwen te geven op de arbeidsmarkt.

Daarnaast investeert het kabinet in de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het tegengaan van voortijdige schooluitval. Op de kenniscentra MBO wordt in 2015 € 40 miljoen en vanaf 2016 € 80 miljoen bezuinigd. Per 1 januari 2014 wordt de afdrachtvermindering loonbelasting onderwijs voor werkgevers vervangen door een subsidieregeling. De Tweede Kamer zal op een later tijdstip worden geïnformeerd over het budget.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet laat een deel van de investeringen in het arbeidsmarktbeleid lopen via sociale partners, UWV en onderwijs. Als deze partijen gericht investeren in het voorkomen van werkloosheid levert dat uiteraard winst op voor gemeenten. Het biedt ook kansen om de agenda's van onderwijs, UWV en sociale partners met die van gemeenten te verknopen en de samenwerking tussen partners in de arbeidsmarktregio's te versterken.

Inburgering

Wat wil het kabinet?

De overheid bevordert de maatschappelijke samenhang en sociale stabiliteit door participatie en inburgering van iedereen met een migrantenachtergrond. In 2014 wordt op basis van een door gemeenten in samenwerking met het ministerie uitgevoerde pilot nader invulling gegeven aan de ontwikkeling van het participatiecontract.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Het Rijk stelt geen middelen meer ter beschikking voor inburgering. We wachten de pilots van het participatiecontract af, maar zien dat dit maar deels de gaten opvult die door de afbouw van de inburgeringsprogramma's ontstaan zijn. Wel beoordelen we het eerste contactmoment met nieuwkomers positief, vooral voor groepen die niet-inburgeringsplichtig zijn, bijvoorbeeld EU-arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten

Wat wil het kabinet?

In het kader van het project EU-arbeidsmigratie worden tal van maatregelen voorzien en doorgevoerd om de ongewenste effecten van vrij werknemersverkeer tegen te gaan. Ook op bilateraal en Europees niveau zet het kabinet zich in om die effecten te bestrijden, mede ter voorbereiding op de openstelling van de arbeidsmarkt voor werknemers uit Bulgarije en Roemenië per 1 januari 2014.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij zijn positief over de ingezette maatregelen als het actieplan voor de aanpak van schijnconstructies en de aanpak van malafide uitzendbureaus. Gemeenten willen voorbereid zijn op de komst van nieuwe groepen arbeidsmigranten. Wij vinden het daarom positief dat enerzijds maatregelen genomen worden om uitbuiting te

gen te gaan en anderzijds maatregelen genomen worden om misbruik van sociale voorzieningen te voorkomen.

Arbeidsplaatsen arbeidsgehandicapten

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft in het Sociaal Akkoord met sociale partners in de markt (inclusief zorg) afgesproken dat zij vanaf nu tot 2020 honderdduizend arbeidsplaatsen creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. In aanvulling daarop stelt de overheid zich garant voor 2500 extra banen per jaar vanaf 2014, tot een maximum is bereikt van 25.000 banen. Om het aantal gerealiseerde extra banen te kunnen meten werkt het kabinet aan het opzetten van een monitor. Als de afspraken niet worden gehaald dan heeft het kabinet het instrument van wettelijke quota achter de hand.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten hebben een dubbele opgave. Met de komst van de Participatiewet per 2015 komen ook de mensen met een arbeidsbeperking onder de verantwoordelijkheid van gemeenten. Over de exacte invulling van de honderdduizend extra arbeidsplaatsen overleggen gemeenten en sociale partners met elkaar in de Werkkamer. Daarnaast zijn gemeenten zelf ook werkgever, met een maatschappelijke verantwoordelijkheid om jaarlijks extra banen voor deze groep te scheppen. Gemeenten gaan daarmee aan de slag en wij zullen gemeenten daarbij waar nodig ondersteunen.

Tegelijkertijd vragen gemeenten aandacht voor datgene wat werkgevers (en dus ook gemeenten) al doen om werkgelegenheid voor mensen met een arbeidsbeperking te creëren en in stand te houden. Denk aan de sociale werkvoorziening en afspraken op het gebied van social return in het kader van aanbestedingen. Concurrentie tussen doelgroepen aan de onderkant van de arbeidsmarkt is niet wenselijk. Een adequate en niet bureaucratische monitoring van de gemaakte afspraken in het Sociaal Akkoord is wezenlijk.

Normalisatie ambtelijke rechtspositie

Wat wil het kabinet?

Door normalisering van de rechtspositie van ambtenaren wil het kabinet een meer transparant en eenduidig (arbeids)rechtsstelsel tot stand brengen. Vanwege de omvang en complexiteit wil het kabinet dit wetsvoorstel in 2016 in laten gaan, tegelijk met het gemoderniseerde ontslagrecht.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De rechtspositie van (gemeente)ambtenaren zal in overeenstemming worden gebracht met die van andere werknemers. Het nieuwe ontslagrecht zal ook op ambtenaren van toepassing zijn.

Wij zien dit voornemen als een logisch vervolg op eerdere maatregelen die tot doel hebben de materiële rechtspositie van ambtenaren in overeenstemming te brengen met die van werknemers in de marktsector. Het is een belangrijke stap in de richting van een verdere 'ontschotting' van de arbeidsmarkt, die de arbeidsmobiliteit van zowel werknemers als ambtenaren ten goede komt.

Ten aanzien van het collectieve arbeidsrecht en de arbeidsvoorwaardenvorming hebben de voorgenomen maatregelen tot gevolg dat gemeenten in de toekomst een vrije keuze van onderhandelingspartners hebben. Ook zullen de arbeidsvoorwaarden die partijen overeenkomen, direct doorwerken in de individuele arbeidsovereenkomsten van ambtenaren. Een extra vertaalslag in de vorm van een gemeentelijke rechtspositieregeling is dan niet meer nodig. Dat is niet alleen een administratieve lastenverlichting, maar leidt ook tot meer uniformiteit in de arbeidsvoorwaarden.

Pensioenen

Wat wil het kabinet?

Op het terrein van de AOW en aanvullend pensioen bevestigt het kabinet de reeds gemaakte afspraken zoals vastgelegd in het Sociaal akkoord van dit voorjaar. De AOW wordt sneller verhoogd naar 66 jaar in 2018 naar 67 jaar in 2021 en wordt vervolgens aan de levensverwachting gekoppeld. Voor de werknemerspensioenen wordt het fiscale kader per 2015 verder versoepeld. Met deze aanpassingen in het 'Witteveenkader' beoogt het kabinet een beperking van de pensioenpremies en een hoger beschikbaar inkomen. De wetsvoorstellen hiervoor zijn inmiddels in behandeling bij de Eerste Kamer. Op 8 oktober wordt de behandeling in de Eerste Kamer voortgezet. Een ander belangrijk pensioenthema wat in de Miljoenennota wordt aangehaald betreft het wettelijk toezichtskader voor pensioenfondsen, het 'FTK'. De consultatie van het conceptwetsvoorstel is inmiddels afgerond. De staatssecretaris heeft aangekondigd dat het definitieve wetsvoorstel nog dit najaar naar de Tweede Kamer gaat.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Vanaf 2014 gaat de pensioenrichtleeftijd voor gemeenteambtenaren naar 67 jaar en wordt het opbouwpercentage met 0,1%-punt verlaagd naar 1,95%. Dit betekent dat de pensioenopbouw vanaf 2014 ongeveer 16% lager wordt. Al opgebouwd pensioen wordt door deze afspraken niet aangepast. In ruil voor deze verlaagde pensioenopbouw en overeenkomstig lagere premie zijn werkgevers bereid om de premie voor het overgangsrecht Vut, prepensioen en levensloop (VPL) tussen 2014 en 2023 volledig voor hun rekening te nemen. Het effect van de maatregelen is een koopkrachtverbetering voor de werknemers in 2014 van ongeveer 2,0%. Ook wordt een lastenverlichting voor de werkgevers gerealiseerd.

Sectorplannen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt € 600 miljoen beschikbaar voor sectorplannen voor behoud van personeel en instroom van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Werkgevers- en werknemersorganisaties kunnen een voorstel indienen met maatregelen waarmee zij werkgelegenheid in hun sector willen creëren. De helft van de kosten van deze plannen wordt gefinancierd door het Rijk. De sociale partners betalen de andere 50 %.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij vinden dat de gemeente als werkgever een belangrijke verantwoordelijkheid heeft om samen met werknemers met plannen te komen om de werkgelegenheid te stimuleren. Samen met de sociale partners hebben wij afgesproken een sectorplan op te stellen om de jeugdwerkloosheid te bestrijden. Daarnaast moet een gemeentelijk sectorplan bijdragen aan duurzame inzetbaarheid van medewerkers die steeds langer doorwerken. Een werkgroep, waar ook gemeenten aan deelnemen, gaat een plan opstellen. Voorop staat hierbij de aansluiting op de lokale praktijk en zo laag mogelijk administratieve lasten voor gemeenten. Als het ministerie van SZW het plan goedkeurt, kunnen gemeenten subsidie aanvragen.

IX Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Ontwikkelingssamenwerking

Wat wil het kabinet?

In 2014 voert het kabinet de bezuinigingen door op het budget ontwikkelingssamenwerking zoals aangekondigd in de nota van de minister voor Handel en Ontwikkelingssamenwerking 'Wat de Wereld Verdient'. In het regeerakkoord heeft het kabinet al een bezuiniging van € 750 miljoen op ontwikkelingssamenwerking aangekondigd. Hier bovenop komt een extra bezuiniging als gevolg van de daling van het Bruto Nationaal Product (BNP). Het totale ODA-budget voor 2014 daalt hiermee met bijna € 1 miljard naar € 3,7 miljard. De bezuinigingen raken vrijwel alle beleidsterreinen. Op veiligheid, rechtsorde en goed bestuur bezuinigt het kabinet in totaal € 140 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Hoewel het kabinet flinke bezuinigingen doorvoert op ontwikkelingssamenwerking, zullen wij het ministerie blijven aanspreken op voldoende blijvende aandacht en financiering voor goed bestuur wereldwijd. Een betrouwbare, goed functionerende overheid is immers een voorwaarde voor duurzame sociale en economische ontwikkeling.

Vanuit het Local Government Capacity Programme (LGCP 2012-2016) werken we aan de versterking van lokaal bestuur in partnerlanden gericht op de vier speerpunten van het Nederlands ontwikkelingssamenwerkingsbeleid. Het programma wordt gefinancierd door het ministerie van Buitenlandse Zaken en loopt tot en met 2016. Dit betekent dat Nederlandse gemeenten binnen de kaders van het programma hun expertise kunnen blijven inzetten voor het versterken van lokaal bestuur in de partnerlanden. VNG International beheert het programma en waarborgt de afstemming en samenwerking tussen Nederlandse gemeenten. Expertise van Nederlandse gemeenten wordt op deze manier effectief en efficiënt ingezet.

Economische samenwerking

Wat wil het kabinet?

Het kabinet hecht groot belang aan de samenhang tussen hulp, handel en investeringen. Het ondersteunt de internationalisering van het bedrijfsleven, met een focus op het MKB. Vanaf 2014 maakt het kabinet geld vrij voor het (revolverende) Dutch Good Growth Fund. Het fonds is bedoeld om investeringen in en handel met ontwikkelingslanden te stimuleren, zowel door het Nederlandse als het lokale bedrijfsleven. In 2014 wordt er € 100 miljoen in het fonds gestort. Dit is € 150 miljoen minder dan oorspronkelijk voorzien, maar het totale fonds zal in 2017 wel uitkomen op de eerder geplande € 750 miljoen euro.

Het kabinet zet zich ook actief in voor de belangen van Nederlandse bedrijven door middel van economische diplomatie, onder meer in opkomende markten. De economische reisagenda wordt verder vorm gegeven, waarvoor het Rijk en de decentrale overheden economische missies beter kunnen afstemmen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Om het bedrijfsleven succesvol te laten zijn, is een goed functionerende, betrouwbare overheid onmisbaar, ook op lokaal niveau. Een goed functionerende overheid is faciliterend waar mogelijk en sturend waar nodig. In Nederland is enorm veel kennis en expertise op het gebied van lokaal bestuur voorhanden. Wij pleiten daarom voor ruimte binnen het Dutch Good Growth Fund voor het ondersteunen van lokale overheden ter plaatse.

Economische ontwikkeling is immers sterk gebaat bij vertrouwen in de (lokale) overheid, waarbij het MKB kan rekenen op bijvoorbeeld transparante wet- en regelgeving.

Veel gemeenten zijn bereid om de internationale ambities van het MKB te ondersteunen. Daarom is het van belang dat de gemeenten goed aangesloten zijn bij inkomende en uitgaande missies van bestuurlijke en hoog-ambtelijke delegaties wanneer dat relevant is om internationale kansen voor het MKB beter te benutten. Op deze manier zal de effectiviteit en strategische inzet van zowel het Rijk als de decentrale overheden verbeteren.

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Vernieuwen en vertrouwen

Samenvatting

Vernieuwen en vertrouwen

Gemeenten krijgen er in 2015 drie grote taken bij in het sociaal domein: jeugd, zorg en werk. Bovendien moeten gemeenten het sociaal domein omvormen van een algemeen, regelgestuurd systeem naar een stelsel van ondersteuning en activering.

Om die opdracht goed te kunnen uitvoeren, vragen gemeenten van het Rijk:

- Vertrouwen
- Financiële ruimte
- Beleidsruimte
- Een heldere verdeling van verantwoordelijkheden tussen Rijk en gemeenten

Gemeenten hebben ruimte en vertrouwen nodig om te kunnen aansluiten bij de steeds wisselende vragen en behoeften van hun inwoners, om een mensgerichte aanpak te kunnen voeren, om maatwerk te kunnen leveren.

Daarbij past een heldere verdeling van verantwoordelijkheden, vastgelegd in interbestuurlijke afspraken, codes en spelregels.

Decentralisaties sociaal domein

1. Spelregels en afspraken

De Tweede Kamer, het kabinet en alle gemeenten voelen zich, ieder vanuit hun eigen rol, verantwoordelijk voor een krachtige samenhangende aanpak op het sociale domein in Nederland. We kunnen ons, ondanks een financiële crisis, gelukkig prijzen met een van de sterkste sociale stelsels ter wereld. Maar dit stelsel staat onder druk, het kan beter en goedkoper. Daarvoor is een transformatie nodig van het huidige regelgestuurde, generieke systeem met zijn zware accent op verzekeren en verzorgen naar een stelsel, dat meer uitgaat van zelfredzaamheid en maatschappelijk initiatief, en ondersteuning en activering vanuit de civil society.

Gemeenten krijgen er in 2015 drie grote taken bij in het sociaal domein: jeugd, zorg en werk. Een decentralisatieoperatie van deze omvang vraagt om goede afspraken en duidelijke spelregels tussen de overheidslagen. Het moet gaan om een overdracht van samenhangende taken. Het is niet de bedoeling dat daar selectief onderdelen uitgehaald worden.

Een groot gedeelte van de spelregels en afspraken hebben we met elkaar al gemaakt en zijn al in wetten verankerd. Zo regelen

Grondwet, Gemeentewet, Wet financiële verhoudingen en het Verdrag inzake het Handvest lokale autonomie de gelijkheid tussen de autonome overheidslagen en het bevorderen van decentralisatie met voldoende bestuurlijke en financiële ruimte. Bovendien beschrijft het Verdrag de uitgangspunten van een coördinerende en randvoorwaarden scheppende rol voor de Rijksoverheid.

Gegeven het maatschappelijk belang van de komende decentralisaties op het sociaal domein en de noodzakelijke hervormingen die dat vraagt, herbevestigen we het belang van de wettelijke kaders, uitgangspunten en onderlinge afspraken. Hieronder een samenvatting van deze kaders, uitgangspunten en afspraken.

2. Verantwoordelijkheden

Decentraliseren kan op twee manieren:

1. Het autonomiebeginsel: het kabinet draagt een taak geheel over aan gemeenten en heeft daar geen enkele bemoeienis meer mee. Dit betekent: geen verantwoordelijkheid betreffende wetgeving, beleid en toezicht, geen systeemverantwoordelijkheid en geen financiële verantwoordelijkheid.
2. Het medebewindsprincipe: het kabinet draagt een taak over aan gemeenten waarbij gemeenten hun medewerking verlenen aan de uitvoering van deze taken. Dit bete-

kent: het kabinet behoudt de verantwoordelijkheid voor het systeem en het inregelen daarvan (bijvoorbeeld via wetgeving). Het kabinet is systeemverantwoordelijk.

Bij de decentralisaties op het sociaal domein is er sprake van medebewind.

Tweede Kamer, kabinet en gemeenten hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het welslagen van de decentralisaties, waarbij iedere bestuurslaag vanuit de eigen verantwoordelijkheid een rol speelt. Daarbij moet ook voldoende ruimte en tijd zijn voor voldoende democratische besluitvorming.

Het kabinet en de Tweede Kamer zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het systeem van wetgeving, verantwoordelijkheidstoedeling en taaktoedeling bij medebewind en het scheppen van de juiste randvoorwaarden voor de uitvoering van deze taken door gemeenten. Dit wordt getoetst in brede zin, zoals gebruikelijk in een bestuurlijke en informatiekundige uitvoeringstoets.

Kabinet en Kamer zijn verantwoordelijk voor tijdige, duidelijke wetgeving over financiën en implementatietermijn, zodat gemeenten adequate voorbereidingen kunnen treffen. Wijzigingen die voortvloeien uit aangenomen amendementen en/of moties in de Tweede

Kamer mogen niet ten koste gaan van de financiële positie van gemeenten.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een deskundige, tijdige en kwalitatief goede uitvoering van taken.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de horizontale verantwoording op de uitvoering van taken.

Bij decentralisatie is het Rijk verantwoordelijk voor een toereikende compensatie van de kosten voor de gevraagde taak in medebewind; partijen brengen de kosten gezamenlijk in kaart.

Het Rijk is verantwoordelijk voor een adequate compensatie van invoerings- en frictiekosten bij decentralisatie.

3. Systeem-/stelselverantwoordelijkheid van de Rijksoverheid: eenvoudig en doeltreffend

De systeemverantwoordelijkheid (ook bekend als stelselverantwoordelijkheid) is als volgt gedefinieerd: de systeemverantwoordelijkheid is de verantwoordelijkheid betreffende het wettelijke systeem van bevoegdheden en, op hoofdlijnen, de organisatie van de uitvoering daarvan.

Gemeenten en Tweede Kamer vertrouwen erop dat het kabinet zijn systeemverantwoordelijkheid adequaat invult. Dit betekent dat de Tweede Kamer het kabinet hierop, indien nodig, ter verantwoording roept. Daar waar het om specifieke gevallen gaat, treedt de Tweede Kamer niet in de ruimte van de desbetreffende gemeenteraad.

Gemeenten leveren het kabinet de noodzakelijke informatie, die het kabinet nodig heeft om de systeemverantwoordelijkheid in te vullen.

Gemeenten leveren de Tweede Kamer de noodzakelijke informatie (via het kabinet), die de Tweede Kamer nodig heeft om op hoofdlijnen te kunnen controleren.

Rijkstoezicht op de uitvoering van gedecentraliseerde taken is terughoudend en sober en slechts in het verlengde van horizontale verantwoording.

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor een juiste uitvoering van de wettelijke verplichtingen. De colleges van B&W leggen over de uitvoering verantwoording af aan gemeenteraden.

De Rijksoverheid hanteert voor het uitvoeren van de toezichtfunctie de

principes van de commissie-Oosting:

- Sober en terughoudend
- Pas ingrijpen als horizontale verantwoording en interventieladder doorlopen zijn
- Gebaseerd op het generieke toezichtsinstrumentarium conform de Gemeentewet

4. De informatie over de uitvoering van de decentralisaties wordt op een efficiënte en toegankelijke manier aangeleverd.

Er moet een monitoringsysteem komen voor de implementatie en uitvoering van de decentralisatiewetten. Bovendien moeten gemeenten de noodzakelijke informatie snel kunnen aanleveren via één portaal. Met als doel: enkelvoudige informatieuitvraag en meervoudig gebruik, en optimaal vertrouwen van alle betrokken partijen.

Gemeenten kunnen vier typen informatie leveren.

1. Financiële informatie: Voor financiële informatie hanteren kabinet en gemeenten een afgesproken systematiek (SiSa en IV3). Ze kunnen zo voor beleid, toezicht en systeemverantwoordelijkheid op financiën adequate informatie leveren. Deze informatie is dezelfde als die gemeenteraden zelf gebruiken voor de financiële controle.
2. Beleidsinformatie: Beleidsinformatie is slechts die informatie die noodzakelijk en

passend is bij de minimale beleidsrol van het kabinet na de decentralisatie. Deze informatie dient om bepaalde trends in de samenleving te signaleren/herkennen ten behoeve van de beleidskaders van het kabinet. Het kabinet vraagt deze informatie zeer terughoudend op, en sluit daarbij zo veel mogelijk aan bij bestaande informatiestromen van gemeenten.

3. Toezichtsinformatie: Toezichtsinformatie is informatie die nodig is om te controleren of de uitvoering van taken conform de wet geschiedt. Hoe meer beleidsvrijheid hoe minder toezicht.
4. Systeminformatie: Systeminformatie is een zeer beperkte set informatie die de systeemverantwoordelijke nodig heeft. Deze informatie genereert het kabinet uit de toezichts- en financiële informatiebronnen.

5. Samenspel tussen overheid en burgers

De hierboven genoemde afspraken sluiten aan bij een maatschappij waarin burgers zelfstandige en zelfredzame individuen zijn die zo veel mogelijk zelfstandig in verschillende gemeenschappen en maatschappelijke verbanden opereren, zoals gezin, buurt, vereniging of andere (digitale) sociale verbanden. Deze verbanden zijn pluriform en aan continue verandering onderhevig. Tegelijkertijd

tijd blijft het de verantwoordelijkheid van de overheid om daar waar nodig mensen gericht te ondersteunen. De burger maakt daarbij geen onderscheid tussen de overheidslagen. Tegelijkertijd vraagt de burger een mensgerichte aanpak die kan verschillen per geval, om maatwerk dus.

‘Samen met de burger’ is daarom het adagium. Zelfredzaamheid, ruimte voor eigen en maatschappelijke initiatieven, durven loslaten als overheid en tegelijkertijd ‘er zijn’ voor wie een beroep moet doen op de overheid. Dat is de kern van de noodzakelijke transformatie voor de gehele overheid. Vanuit dat perspectief is het logisch om gemeenten, als overheidslaag die het dichtst bij de burger is georganiseerd, met de komende decentralisaties op het gebied van werk, zorg en jeugd een grotere verantwoordelijkheid te geven. Door gemeenten te laten signaleren, registreren en organiseren, krijgt het lokaal bestuur de mogelijkheid om succesvol uitvoering te geven aan gericht en samenhangend beleid. Daar wordt de overheid als geheel effectiever van. De burger kent immers slechts één overheid. Dit vraagt wel om voldoende speelruimte voor de gemeente, speelruimte om invulling te geven aan haar taken en met de maatschappij tot antwoorden te komen op de maatschappelijke vraagstukken van nu.

6. Loslaten en vertrouwen

Gemeenten hebben als meest nabije overheidslaag ruimte nodig om de gedecentraliseerde taken zorgvuldig en naar eigen inzicht in te kunnen vullen. Alleen met voldoende beleidsruimte (geen dichtgeregelde wetgeving) kunnen gemeenten zorgvuldig hun taken vormgeven en inspelen op een veranderende samenleving. Gemeenten leveren maatwerk toegespitst op hun eigen lokale situatie en daarbij kunnen lokale en regionale verschillen ontstaan.

Het is de taak van gemeenten zelf om verantwoording aan de burger af te leggen over het gevoerde beleid en de uitvoering daarvan.

Deze transformatie vraagt van de mede-overheden om los te laten. Loslaten betekent dat de Rijksoverheid een belangrijke regierol heeft in de tweede lijn. Dat vraagt om wederzijds vertrouwen: vertrouwen van gemeenten in het Rijk en omgekeerd. Het vraagt ook om vertrouwen in de lokale democratie. Gemeenten moeten enerzijds ruimte krijgen en anderzijds moet de Rijksoverheid voldoende waarborgen hebben voor een adequate invulling van de systeemverantwoordelijkheid. Nederland is immers een gedecentraliseerde eenheidsstaat. Daarin past dat het Rijk de (wettelijke) kaders stelt en de juiste randvoorwaarden schept waarbinnen bepaalde

taken worden uitgevoerd. Het gaat hier om de verantwoordelijkheid voor een goed functionerend wettelijk systeem van taken, verantwoordelijkheden en daarbij behorende bevoegdheden met bijbehorende financiering. Ook is het Rijk, op hoofdlijnen, verantwoordelijk voor de organisatie van de uitvoering van dit wettelijk systeem.

Tegelijkertijd hebben de overheidslagen zich onder andere met de Code interbestuurlijke verhoudingen gecommitteerd aan een deugdelijk proces van goede onderlinge samenwerking en afstemming waarbij aan de wettelijke kaders recht wordt gedaan en invulling gegeven.

Tot slot

Het gaat om grote decentralisaties naar gemeenten: een verandering op zo'n grote schaal vond niet eerder plaats. De Tweede Kamer, het kabinet en alle gemeenten zijn samen verantwoordelijk voor het welslagen van deze decentralisaties. Ieder speelt daarbij vanuit de eigen verantwoordelijkheid een eigen rol. Dit overzicht geeft aan wat er moet gebeuren, maar uiteindelijk gaat het erom welke invulling ieder daaraan geeft. Niet vanuit het eigen belang, maar vanuit het belang van alle burgers van Nederland. Alleen zo kunnen we de vernieuwing in vertrouwen vormgeven.

Mijlpalen drie decentralisaties

Wet	Mijlpalen
Participatie	Consultatie VNG (medio 2013)
	Raad van State (september 2013)
	Wetsvoorstel naar TK (oktober 2013)
	Wetsvoorstel naar EK (voorjaar 2014)
	VNG-modelverordeningen (1 april 2014)
	Wet (1 januari 2015)
Jeugd	Consultatie VNG (najaar 2012)
	Raad van State (voorjaar 2013)
	Wetsvoorstel naar TK (september 2013)
	Wetsvoorstel naar EK (najaar 2013)
	VNG-modelverordeningen (1 april 2014)
	Wet (1 januari 2015)
Wmo	Consultatie VNG (medio 2013)
	Raad van State (september 2013)
	Wetsvoorstel naar TK (oktober 2013)
	Wetsvoorstel naar EK (voorjaar 2014)
	VNG-modelverordeningen (1 april 2014)
	Wet (1 januari 2015)

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
www.vng.nl

Voor informatie en beleidsinhoudelijke
vragen kunt u terecht bij het VNG Informatie-
centrum: telefoon: 070-373 8393
e-mail: informatiecentrum@vng.nl

Copyright september 2013, VNG

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Drie decentralisaties

Inleiding

Het kabinet zet in 2014 in op een afronding van het wetgevingsproces en de implementatie van de decentralisaties op het gebied van zorg, jeugd en werk. Zoals we al in onze eerste reactie op de Miljoenennota van 17 september jl. constateerden gaan fikse bezuinigingen hiermee gepaard. Een gat van ruim € 6 miljard dreigt in de begrotingen van gemeenten, bleek begin september uit een rapport van COELO. Wij vertrouwen erop dat het kabinet de gemeenten voldoende beleidsvrijheid en instrumenten geeft om de decentralisaties tot een succes te maken, waar nodig in interlokale samenwerking met andere gemeenten en maatschappelijke organisaties.

Drie Decentralisaties

Vanaf 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor nieuwe taken op het gebied van werk, zorg en jeugd. In de Rijksbegroting 2014 staan slechts in beperkte mate voorstellen die betrekking hebben op deze decentralisaties. Dat komt onder andere doordat de wetsvoorstellen nog moeten worden behandeld in het parlement, maar ook doordat het kabinet zelf nog niet alle besluitvorming heeft afgerond, zowel inhoudelijk als financieel. Uit de begroting blijkt echter al wel dat de in het regeerakkoord afgesproken bezuiniging onverkort blijft staan. Onderstaande punten die een relatie hebben met de decentralisaties zijn al wel opgenomen in de Rijksbegroting voor volgend jaar.

Meer informatie over de stand van zaken rond de wetsvoorstellen, de forse bezuinigingen die het kabinet wil doorvoeren bij de decentralisaties, onze zorgen en onze inzet om verbeteringen aan te brengen in de kabinetsplannen, is te vinden via www.vng.nl/decentralisaties.

Algemeen

De decentralisaties zijn in eerste instantie ingezet om het voor de burgers beter en overzichtelijker te regelen. Daarnaast wordt hiermee invulling gegeven aan de veranderende maatschappij. Van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij. Uiteraard was er verder ook een sterke financiële noodzaak voor verandering.

Gemeenten onderschrijven de beweging om steeds meer taken van het sociaal domein onder te brengen bij één overheid; de eerste overheid, omdat die het dichtst bij de burger staat.

Juist door het dichtbij de burger te organiseren zijn er meer mogelijkheden om maatwerk te leveren en bureaucratie te voorkomen. Om dit te realiseren hebben gemeenten wel de ruimte nodig om maatwerk te leveren. De aangekondigde bezuinigingen bemoeilijken het behalen van de doelen wel. De decentralisaties en bijbehorende transformaties vergen nu eenmaal tijd. Door de forse bezuinigingen staat het draagvlak voor de decentralisaties al bij voorbaat onder druk.

Ruimte voor beleid

Om de decentralisaties tot een succes te maken is het nodig dat gemeenten voldoende ruimte krijgen om zelf vorm te geven aan de zorgvuldige invulling van deze taken. Het zou niet goed zijn als bij de parlementaire behandeling alsnog wordt overgegaan tot het in detail regelen van de wetgeving. Rijk en gemeenten zijn samen verantwoordelijk om de decentralisaties goed in te richten. Om die reden hebben wij een manifest opgesteld, waarin interbestuurlijke afspraken en spelregels zoals deze in verschillende wetten, handvesten en codes zijn opgesteld worden herbevestigd. Het gaat daarbij uitdrukkelijk om het creëren van een moment van bewustwording. Begrippen als autonomie, medebewind en systeemverantwoordelijkheid worden nader beschreven en uitgewerkt voor wat betreft de decentralisaties. Het manifest biedt vertrouwen voor gemeenten en Rijk (kabinet en parlement) dat gemeenten op een zorgvuldige wijze invulling geven aan hun nieuwe taken in het sociaal domein.

Decentralisatie Jeugdzorg

Wat wil het rijk?

Per 1 januari 2015 wordt het nieuwe jeugdstelsel van kracht. Het wetsontwerp voor de Jeugdwet is op 1 juli 2013 naar de Tweede Kamer gestuurd. In het Transitieplan Jeugd worden de acties beschreven die nodig zijn voor een verantwoorde overgang naar het nieuwe stelsel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten worden per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor het geheel aan preventie, ondersteuning, begeleiding, hulpverlening en behandeling bij problemen in het gezond en veilig opgroeien van kinderen tot volwassenheid. Ook als de hulpverlening in een gedwongen kader plaatsvindt. Gemeenten krijgen een jeugdhulpplicht en moeten in een beleidsplan en verordening vaststellen wat het voorzieningenniveau is, hoe de toegang tot en de besluitvorming over de verschillende vormen van jeugdhulp geregeld is.

Professionaliseringskader Jeugdzorg

Wat wil het kabinet?

Naast de nieuwe Jeugdwet met beoogde invoeringsdatum van 1 januari 2015, wordt voor de duur van een jaar de huidige Wet op de Jeugdzorg per 1 januari 2014 aangepast. Het doel hiervan is de kwaliteit van de jeugdzorg te verbeteren. Instellingen worden verplicht met geregistreerde professionals te werken, bij- en nascholing is daartoe een voorwaarde. Ook verbinden professionals zich aan ethische beroepsnormen en wordt het tuchtrecht ingevoerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Pas als de decentralisatie een feit is, krijgen gemeenten hiermee te maken bij hun afspraken met instellingen. De vraag is wel hoe dit professionaliseringskader zijn vertaling krijgt in de nieuwe Jeugdwet. Daarover vindt nog discussie plaats.

Decentralisatie AWBZ / nieuwe Wmo

Wmo

Wat wil het kabinet?

Met ingang van 2015 worden de begeleiding en de persoonlijke verzorging overgebracht van de AWBZ naar de Wmo. Daarnaast worden ook het beschermd wonen en de middelen voor inkomensondersteuning en cliëntondersteuning naar de Wmo overgeheveld. Daartoe wordt de Wmo vervangen door een nieuwe wet, de Wmo 2015, die momenteel bij de Raad van State ligt.

De budgetten waarover gemeenten in 2015 beschikken voor deze nieuwe taken zouden in de septembercirculaire worden bekendgemaakt. Dit is niet gebeurd en zal mogelijk in oktober per brief plaatsvinden.

Het kabinet schrapt de € 89 miljoen korting op de huishoudelijke hulp. Ook komt er een eenmalige vergoeding voor invoeringskosten van € 37 miljoen. Het kabinet kort de contracteerruimte voor de AWBZ-begeleiding in 2014 met € 330 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het is vanzelfsprekend dat de begroting 2014 gemeenten nog geen duidelijkheid geeft over hun budget in

2015. Het is wel zorgelijk dat gemeenten wegens het uitstellen van de septembercirculaire momenteel geen enkele indicatie hebben van hoeveel budget zij in 2015 ontvangen voor de uitvoering van de nieuwe taken. Gemeenten zijn immers druk bezig zich voor te bereiden op de nieuwe wet en dat wordt steeds moeilijker als duidelijkheid over zowel de wet zelf als over het budget uitblijft.

De reden achter deze uitblijvende financiële duidelijkheid stemt niet optimistisch. Zelfs terwijl het kabinet al een wetsvoorstel voor advies bij de Raad van State heeft ingediend, wordt binnen het kabinet nog over majeure onderdelen nagedacht, zoals de persoonlijke verzorging (€ 2,5 miljard) en het beschermd wonen (kleine € 1 miljard).

Wij willen zo spoedig mogelijk duidelijkheid over beide onderdelen. Wij willen geen onwerkbare “knippen”. Als het volume aan over te hevelen taken aanzienlijk lager uit zou vallen dan in het regeerakkoord staat, zijn de opgelegde besparingen niet langer haalbaar.

Over de hoogte van de uitvoeringskosten is nog geen duidelijkheid. Ook over het overgangsrecht voor bestaande cliënten in de nieuwe Wmo is nog geen overeenstemming. Het voorgestelde overgangsrecht belemmert gemeenten ernstig in hun mogelijkheden om de opgelegde besparingsopgave in 2015 te realiseren.

Positief voor gemeenten zijn de eenmalige vergoeding voor invoeringskosten en het schrappen van de korting op de huishoudelijke hulp. De beperking van de contracteerruimte voor de AWBZ-begeleiding in 2014, betekent dat een eerste stap van de opgelegde 25% korting op de begeleiding (structureel) al in 2014 wordt gerealiseerd, onder het AWBZ-regime.

Extramuralisering

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet het beleid gericht op langer thuis blijven wonen met kracht door. Gemeenten en zorgverzekeraars worden verantwoordelijk voor zorg en ondersteuning thuis die nu nog in een intramurale AWBZ-setting worden geleverd.

Gemeenten ontvangen (zoals aangekondigd in de meicirculaire 2013 van het gemeentefonds) compensatie voor hogere kosten in de Wmo (huishoudelijke hulp) als gevolg van het extramuraliseren van lichte ZZP's in de AWBZ voor nieuwe cliënten. Het betreft € 54 miljoen voor 2014 (incidenteel).

Wat betekent dit voor gemeenten?

Door het beleid van extramuraliseren zijn er in gemeenten steeds meer thuiswonende mensen die gemeentelijke voorzieningen nodig hebben: wonen, zorg, ondersteuning, welzijn, vervoer. Het kabinet kan gemeenten nog steeds geen duidelijkheid geven welke meeruitgaven zij verwacht en hoe dit gecompenseerd gaat worden. De compensatie voor 2014 is (net zoals die voor 2013) eenmalig en beperkt (alleen voor de hulp bij het huishouden).

Daarbij ligt er voor gemeenten de opgave om samen met corporaties meer geschikte woningen voor mensen met beperkingen te realiseren. Verwachting is dat deze opgave met name binnen de bestaande woningvoorraad moet worden gerealiseerd. Er moet snel duidelijkheid komen hoe dit georganiseerd en gefinancierd moet worden.

Maatwerk inkomenssteun (ex Wtcg)

Wat wil het kabinet?

Per 2014 worden de landelijke inkomensregelingen voor financiële compensatie voor chronisch zieken en gehandicapten afgeschaft. Het gaat om de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg), de Compensatieregeling Eigen Risico (CER) en de fiscale regeling voor aftrek van specifieke zorgkosten en de daarmee samenhangende Tegemoetkoming Specifieke Zorgkosten (TSZ). Van de huidige € 1,3 miljard wordt in 2014 € 45 miljoen overgeheveld naar gemeenten, oplopend tot € 706 miljoen in 2017.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het budget wordt waarschijnlijk onderdeel van het macrobudget sociaal deelfonds. Gemeenten kunnen maatwerk bieden door Wmo-voorzieningen of door het geven van bijzondere bijstand. In het najaar 2013 komen we met een handreiking over hoe gemeenten dit beleid kunnen vormgeven.

Informele zorg / Mantelzorg

Wat wil het kabinet?

Eén van de uitgangspunten van de nieuwe Wmo is dat van mensen verwacht wordt dat zij elkaar naar vermogen ondersteunen. Het kabinet benadrukt dat mantelzorg nooit verplicht kan worden en ook niet dient tot inzet voor lijfsgebonden zorg. Het kabinet komt met een agenda om de mantelzorg gericht te stimuleren. Het "Mantelzorgcompliment" ten bedrage van € 106 miljoen gaat per 2015 naar gemeenten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

We delen de visie dat het succes van de nieuwe Wmo voor een groot deel afhankelijk is van de mate waarin het lukt mensen te bewegen tot ondersteuning van elkaar. We gaan in gesprek met het Rijk om te kijken welk programma nodig is voor de stimulering en ondersteuning van de mantelzorg. Wat ons betreft gaat het daarbij nadrukkelijk ook om wat het Rijk zelf (en werkgevers) aan maatregelen moet treffen om mantelzorg mogelijk te maken.

Dat het kabinet de vrijwilligheid zo expliciet benadrukt, maakt het voor gemeenten niet gemakkelijker om het gesprek over inzet van het eigen netwerk met de cliënt aan te gaan. Het ontbreekt gemeenten aan instrumenten om een voorziening niet te verstrekken als blijkt dat de cliënt het met zijn omgeving wel kan maar niet wil regelen.

We zullen samen met gemeenten en mantelzorgorganisaties een handreiking maken voor gemeenten over hoe zij het mantelzorgcompliment nieuwe stijl lokaal vorm kunnen geven.

MEE cliëntondersteuning naar gemeenten

Wat wil het kabinet?

De middelen voor MEE, nu nog gefinancierd uit de AWBZ, gaan per 2015 over naar de gemeenten. Voor 2014 gaat het binnen de AWBZ om een bedrag van € 179 miljoen. In 2015 zal een bedrag van deze omvang naar gemeenten overgaan.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Om gemeenten en MEE-organisaties voor te bereiden krijgen MEE-organisaties in 2014 de plicht om afspraken te maken met gemeenten. Het budget in 2015 wordt zoveel mogelijk op historische grondslag verdeeld. Per 2016 gaan de cliëntondersteuningsmiddelen mee in de objectieve verdeling van het macrobudget Wmo. Wij praten met VWS en MEE Nederland over de transitie, de voorwaarden waaronder, en de ondersteuning daarbij.

PGB

Wat wil het kabinet?

Het 10-uurs criterium wordt niet ingevoerd voor bestaande cliënten, waardoor in 2014 circa 40.000 budgethouders hun PGB behouden. Voor nieuwe cliënten blijft dit criterium wel van kracht.

Om fraude met PGB's te voorkomen wordt in de AWBZ in 2014 het trekkingsrecht ingevoerd. Het kabinet is voornemens ook het PGB in de Wmo per 2015 op deze wijze in te richten. Gemeenten worden daarom verplicht om het uitvoeren van het trekkingsrecht onder te brengen bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

Het trekkingsrecht betekent dat PGB's niet meer op de bankrekening van de cliënt worden gestort, maar dat een onafhankelijke organisatie het geldbedrag beheert. De cliënt geeft deze organisatie de opdracht om betalingen te doen aan de zorgverleners.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor ons staat niet vast of de nu genomen beheersingsmaatregelen in de AWBZ over het PGB zullen leiden tot minder uitgaven onder de Wmo. De Algemene Rekenkamer, die gevraagd wordt het door VWS berekende macrobudget voor de Wmo te toetsen, is meegegeven ook deze veronderstelling op geldigheid te toetsen.

We vinden dat het verplicht bij de SVB onderbrengen van het trekkingsrecht PGB gemeenten in hun PGB-beleid beknot en zal leiden tot bureaucratie en wachttijden. Wij willen dat budgetten voor hulpmiddelen, woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen eenvoudig verstrekt kunnen worden en daarom buiten het verplichte SVB-beheer blijven. Daarnaast spreken we met het Rijk over de manier waarop gemeenten individueel of collectief sturing krijgen op de werkzaamheden van de SVB (governance), de ICT en de uitvoeringskosten.

Verder worden gemeenten op grond van de nieuwe Wmo 2015 verplicht om toezichthouders aan te stellen die bij burger met een Wmo-voorziening thuis kunnen controleren of deze voorziening aan de gewenste kwaliteit voldoet. Wij hebben nog veel vragen bij deze verplichting en vragen ons af of het niet in strijd is met de privacy-regels.

Decentralisatie werk / Participatiewet

Wat wil het kabinet?

In 2015 treedt de Participatiewet in werking. Vanaf die datum wordt de toegang tot de Wajong beperkt tot mensen zonder arbeidsvermogen. Mensen die nu al een Wajong-uitkering hebben worden beoordeeld op arbeidsvermogen. Als zij arbeidsvermogen hebben en zijn aangewezen op ondersteuning, behoren zij tot de doelgroep van de Participatiewet.

De Wsw wordt met ingang van 1 januari 2015 afgesloten voor nieuwe instroom. Hiermee ontstaat één regeling voor mensen met arbeidsvermogen. Mensen die (nog) niet in een reguliere baan kunnen werken, kunnen op basis van de Participatiewet in een beschutte werkomgeving aan de slag. Daarnaast zijn er in het sociaal akkoord extra middelen uitgetrokken voor loonkostensubsidies. Per saldo leidt de Participatiewet tot een netto besparing van € 250 miljoen in 2017 en ruim € 1,6 miljard structureel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten worden met de invoering van de Participatiewet verantwoordelijk voor de begeleiding en ondersteuning van veel meer mensen. Tegelijkertijd wordt er flink op het budget gekort. Dat vraagt het uiterste van de creativiteit van gemeenten om die dingen te doen die aansluiten bij de mogelijkheden van de werkzoekenden én op de kansen op de (regionale) arbeidsmarkt. De door het kabinet geschetste beleidsvrijheid en ont-

schotting van middelen zijn cruciale randvoorwaarden om van deze decentralisatie een succes te kunnen maken. Alleen door het echt anders te doen en scherpe keuzes te maken in de ondersteuning en begeleiding, kunnen binnen het geschetste budgettaire kader betekenisvolle resultaten behaald worden.

Participatiebudget en Wsw

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft in het regeerakkoord besloten tot een vanaf 2014 oplopende doelmatigheidskorting van de middelen voor re-integratie. In 2014 daalt het Participatiebudget hierdoor met € 176 miljoen. De korting zet ook nog in 2015 door. Het educatiebudget blijft deel uitmaken van het Participatiebudget. Vanaf 2014 ontvangen gemeenten geen inburgeringmiddelen meer.

Het participatiebudget toont vanaf 2016 een stijgend verloop ondanks de doelmatigheidskorting. Dit komt doordat middelen vanuit het huidige re-integratiebudget Wajong overgeheveld worden naar het gemeentelijke participatiebudget.

De landelijke taakstelling Wsw en daarmee het Wsw-budget blijven in 2014 op peil. Het subsidiebedrag per arbeidsplek bedraagt € 26.003. In 2014 is een bedrag van € 18 miljoen beschikbaar voor de stimuleringsuitkering begeleid werken. Vanaf 2015 daalt het (fictieve) Wsw-budget, omdat met de invoering van de Participatiewet de instroom in de Wsw wordt afgesloten. Ook wordt er een efficiencykorting ingevoerd.

Er wordt naar gestreefd met ingang van 2015 de verdeelsystematiek van het te vormen gebundelde participatiebudget (W-deel, Wsw en gedeeltelijk de re-integratiemiddelen Wajong) aan te passen. In 2014 wordt de uitwerking van varianten voor deze verdelingen afgerond, bestuurlijk afgestemd en in regelgeving geformaliseerd. Volgens planning worden in september 2014 de (voorlopige) budgetverdelingen voor 2015 bekend gemaakt op basis van de in 2014 aangepaste verdeelsystematiek.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met het oplopen van het aantal bijstandsgerechtigden en de blijvend ruime arbeidsmarkt wordt 2014 geen eenvoudig jaar voor gemeenten. Gemeenten zullen scherpe keuzes moeten maken in de begeleiding en ondersteuning. Aan de andere kant lijken er ook kansen te liggen op het niveau van de regionale arbeidsmarkt, waar op het terrein van de jeugdwerkloosheid en de sectorale aanpak middelen beschikbaar worden gesteld. Dat vraagt wel om een goede samenwerking, afstemming en coördinatie met regionale partners als werkgevers en onderwijs.

Vanaf 2015 levert het financiële kader meer hoofdpijn op. Door de stapeling van efficiencykortingen en de lopende verplichtingen op de Wsw kunnen gemeenten in de problemen komen. Gemeenten en de sw-sector zelf zijn nu al bezig met een efficiencyoperatie om kosten te verlagen en inkomsten waar mogelijk te verhogen. Deze inzet blijft de komende jaren zeker nodig. Wij vrezen echter dat in een fors aantal gemeenten (bijna) het totale budget voor begeleiding en ondersteuning ingezet moet worden voor de oude Wsw. Voor andere groepen zijn er dan geen of weinig mogelijkheden.

Transitie en transformatie

Gemeenten zijn in samenwerking in de regio druk doende met de implementatie van de decentralisaties (transitie). Om de transitie goed af te ronden is inzicht nodig in budgetten en de omvang van de doelgroepen. Om de frictiekosten (voor de jaren 2015 en verder) te kunnen beperken is ook inzicht nodig. Door de decentralisaties is de noodzakelijke capaciteit van zorginstellingen kleiner, dit heeft personele en vastgoed consequenties. In principe zijn die voor de instellingen. Dit risico heeft geen aandacht gehad in het CPB onderzoek. De frictiekos-

ten voor inkrimping capaciteit moeten eigenlijk voor rekening van respectievelijk provincie bij jeugdzorg en rijk ingeval van WMO/ AWBZ komen.

Zodra er nu in bijvoorbeeld de Regionale transitie arrangementen afspraken gemaakt worden met instellingen dat ze hun cliënten nog kunnen behouden, wil dit zeggen dat de inkrimping van instellingen (vastgoed en personeel) wordt uitgesteld. Gemeenten zouden dan dubbel kunnen betalen. Voorkomen moet worden dat het budget alleen op de efficiency winst wordt vastgesteld terwijl gemeenten tegelijkertijd ook de frictiekosten van de krimp moeten betalen.

Ten aanzien van de Participatiewet moet ervoor gezorgd worden dat het aantal SW- indicaties niet het jaar voorafgaand aan de implementatie gaat oplopen. Hiertoe zou de toegang per 1 januari 2013 gesloten kunnen worden.

Ten aanzien van de transformatie worden momenteel in overleg met de vakdepartementen, BZK, koepels, brancheorganisaties en cliënten criteria opgesteld om de transformatie in te richten. Op het terrein van jeugd wordt gewerkt aan een Transformatie agenda ter ondersteuning van het nieuwe werken binnen de hele jeugdsector van 0e tot 3e lijn inclusief Passend Onderwijs. Om daadwerkelijk uitvoering te kunnen geven aan de Transformatie agenda zijn middelen nodig. Een reservering daarvoor is echter niet meegenomen in de Rijksbegroting 2014 en is daarmee een knelpunt.

CPB-onderzoek / budgettaire kader

In het voorjaar van 2013 is door de Tweede Kamer de motie Schouw aangenomen. In de motie wordt gevraagd aan het kabinet onderzoek te doen naar de financiële risico's die gemeenten lopen door de decentralisaties. Het CPB rapport bevat een goede globale verkenning van de economische perspectieven waarmee naar decentralisaties kan worden gekeken, waar risico's worden verwacht en waar efficiency winsten kunnen worden gerealiseerd. Deze theoretische uitgangspunten worden bovendien helder en accuraat beschreven en bovendien op een voor de drie decentralisaties uniforme wijze.

Het geeft echter nog geen kwantitatief antwoord op wat aan het Centraal Planbureau (CPB) verzocht is:

- 1 Op hoofdlijnen te inventariseren of zich financiële risico's en kansen voordoen indien de voorliggende financiële en beleidsmatige informatie inzake de drie decentralisaties in het sociaal domein integraal wordt gezien.
- 2 Te identificeren met welke (beleids)instrumenten deze eventuele risico's binnen de participatiewet, de jeugdwet en de gewijzigde Wmo in de uitvoering kunnen worden beperkt of weggenomen, dan wel aan te geven hoe de eventuele financiële kansen gemaximaliseerd kunnen worden.

Wij pleiten er nadrukkelijk voor dat het CPB de drie decentralisaties eerst separaat van elkaar van vervolgonderzoek voorziet. Te beginnen met jeugd, omdat deze eerst op de rol staat in de Tweede Kamer.

Wij zien het rapport dan ook als een eerste stap die vraagt om een vervolgonderzoek waarin een concrete doorvertaling wordt gemaakt per wet in volgorde van behandeling in de Tweede Kamer (respectievelijk Jeugdwet, Wmo, Participatiewet). Gemeenten willen antwoord hebben op de vraag of zij voldoende tools in handen krijgen met de mogelijkheden die de nieuwe wetten bieden om de decentralisaties tot een succes te maken.

Per traject (jeugd, zorg, werk) zijn uitspraken nodig over de hoofdvraag:

- Is de geboden beleidsvrijheid (macro en micro) toereikend om binnen het toegekende budget de taken uit te voeren ?
- Welke budgettaire knoppen hebben de gemeenten verder om de taakopdracht van de 3D's goed te kunnen uitvoeren ?

Deze vragen kunnen meer kwantitatief beantwoord worden dan nu in het rapport is opgenomen. We begrijpen het dilemma dat er pas een definitief oordeel kan worden gevormd als de drie Decentralisaties volledig zijn uitgewerkt maar dit kan volgens ons worden opgevangen. Omdat de jeugdwet in concept gereed is en het budget (en afbouw) bekend is kan met deze decentralisatie worden begonnen.

Risico's sociaal domein

Wat wil het kabinet?

Het kabinet voert in totaal € 2,9 miljard aan kortingen door op de taken in het sociale domein die binnenkort naar gemeenten worden gedecentraliseerd. Efficiencykortingen en kortingen die moeten leiden tot een verlaagd volume aan benodigde zorg, zoals bijvoorbeeld de PGB-maatregel moet leiden tot minder cliënten die daar gebruik van maken. Maar er is ook sprake van fors verminderd budget, zoals de bezuiniging van 40% op de huishoudelijke hulp.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten staan voor een bijzondere grote operatie waarbij forse bedragen worden toegevoegd aan gemeentelijke begrotingen. Daar staan ook forse verplichtingen tegenover, uitgavenverplichtingen die horen bij de nieuwe taak (al leunt het nieuwe stelsel niet meer op rechten voor burgers).

Een nieuwe taak, met nieuw budget brengt onzekerheden met zich mee. Niet in de laatste plaats vanwege verdeelrisico's.

Wij gaan ervan uit dat het Rijk het budget aan gemeenten in overeenstemming brengt met de taak die gemeenten vanuit de verschillende wetten opgelegd krijgen. Daarbij adviseren wij gemeenten om ervan uit te gaan dat de taak ook haalbaar is met de verkregen middelen.

Wij zullen bij het Rijk aan blijven dringen op passende budgetten en goede verdeelmodellen. Maar duidelijk is dat fluctuaties in uitgaven bij dergelijk grote operaties, nieuwe taken en verantwoordelijkheden voor nieuwe doelgroepen ook nieuwe risico's met zich meebrengt waar gemeenten rekening mee moeten houden in de begrotingen.